

ZIŅOJUMS PAR APTAUJAS REZULTĀTIEM “INVAZĪVĀS AUGU SUGAS UN TO IZPLATĪBAS IEROBEŽOŠANA LATVIJĀ”

APTAUJAS NORISE: JŪLIJS – DECEMBRIS 2021

Ziņojums: 2022.gads

A.Mežgaile, A.Līviņa – ziņojuma autori

I.Druva – Druvaskalne – valodas redaktore

Vidzemes Augstskola, Valmiera

SATURA RĀDĪTĀJS

EXECUTIVE SUMMARY.....	3
KOPSAVILKUMS	6
IEVADS	9
APTAUJAS REZULTĀTU APKOPOJUMS.....	10
RESPONDENTU PROFILS	10
I Zemes īpašums un tā apsaimniekošana	11
II Zināšanas par invazīvajām augu sugām.....	12
III Pieredze un rīcības.....	20
IV Motivācija.....	24
SECINĀJUMI	29

Projekts “Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” (LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un VRAA finansiālu atbalstu.

Informācija atspoguļo tikai projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra nav atbildīga par šeit sniegtās informācijas iespējamo izmantojumu.

EXECUTIVE SUMMARY

Often people are delighted by the magnificently blooming blue lupine and yellow Canadian goldenrod fields, which can be seen in large areas along roads, waterfronts, forest edges, former allotment gardens and cemeteries, power lines, etc. Many of us do not know and cannot imagine that a while ago there was a greater diversity of plants in these places where we now see these bright plants. In the rural landscape of modern-day Latvia there is little left of real, natural nature. Aggressive foreign or invasive plants are causing harm to Latvia's ecosystems and native species, they are gradually displacing many native plant species, for example, in meadows they outcompete natural meadow plants and after a while turn the meadow into a monoculture. These are species that are not characteristic of Latvian nature that threaten native plants and their habitats, causing environmental and economic damage, sometimes also a threat to human health. Most of these foreign plants have been introduced by humans, mostly in the 20th century, grown for various purposes, for example, Sosnowsky's hogweed as a fodder plant, *impatiens glandulifera* (Himalayan balsam) and Canadian goldenrod as ornamental plants in gardens.

In Latvia, out of approximately 633 foreign plants that passed into the wild only a few dozen are considered a threat to local habitats. The other species are rarely found and pass into the wild only in the immediate vicinity of plantations, unable to spread more widely due to the climate. The key word is aggressiveness, speed of spreading in Latvian nature.

To find out the knowledge and experience of Latvian land owners or managers about invasive plant species, and their motivation to eradicate them from their lands, a survey was conducted from June to December 2021 in which land owners and managers from various regions of Latvia were surveyed and their opinions collected. The overarching goal of the survey was also to draw attention to invasive plant species by educating the respondents about them.

The survey covered the entire territory of Latvia and no regional differences were found in the respondents' answers. In processing the results of the survey, 359 respondents' answers from the 503 received were used as valid. The survey respondents were 42% male, 57% female, and 1% did not want to indicate their gender. The largest number of respondents were in the age group 46-55 years (24%), followed by 56-65 years (23%), 36-45 years (20%), 26-35 years (18%), 66-75 years (8%), but 3% of the respondents were in the age groups 16-25 years and >75 years. 59% of the respondents had higher education, 25% – secondary professional education, 5% – incomplete higher education, 8% – secondary education, 3% – primary education. 55% of the respondents were employed, 14% worked in their own company, 14% were pensioners, 10% were self-employed, 2% received unemployment benefits or were studying.

81% of the land property for which answers were provided was owned by the respondents (including families or legal entities that own capital shares), 10% of the respondents managed land property that they did not own (for example, leased property), and 9% managed both owned and non-owned property. The land area of 42% of the respondents was between 10.1 and 50 hectares.

The land managers mostly rated their knowledge and attitude towards invasive plant species as average. 3% of the respondents did not recognize any of the five invasive plant species included in the survey. The respondents with higher education (8%) and young people in the age group from 16 to 25 years

(18%) had the highest self-assessment of the knowledge about invasive plant species; the respondents with secondary education (31%) and those in the age group from 66 to 75 (16.7%) and from 56 to 65 years (14.5%) had the lowest self-assessment of the knowledge.

52% of the managers had surveyed their properties to find out the occurrence of invasive plant species, 28% had not paid attention to them, 18% had tried to find out some unknown plants to understand whether they were invasive plants, for 3% someone else had drawn attention to the existence of invasive plant species on the property.

The age groups that more often did not pay attention to invasive plant species on their property were 26-35 years, 66-75 years and over 75 years old (33.3% in all three groups). According to the obtained education, the respondents with secondary education (43.3%) did not pay attention to invasive plant species on their property, and so did 10.5% of the respondents with incomplete higher education. According to the type of occupation, seniors (37.2%) were not interested in invasive plant species on their property, but there are no such respondents among students, and among respondents with income above 2000 EUR there were none who were not interested in invasive plant species on their property. 34.5% of the respondents who did not want to indicate their income were not interested in the invasive plant species on their property.

The students (85.7%) and the unemployed (75%) indicated that there were invasive plant species on their property. Young people also had the highest self-assessment of the knowledge of invasive plant species, thus students could better recognize invasive plant species on their property.

77% of the managers had taken measures to eradicate invasive plants. The majority (33% of these managers) had been doing this regularly for several years. According to the obtained education, the respondents with higher education (84.5%) and incomplete higher education (75%) were the most active in the eradication of invasive plant species.

After taking measures to eradicate invasive plants, 45% left the plants there, 33% burned them, 13% moved them to another open place on their property (open-type compost pile, forest edge, etc.) or fed them to livestock, 8% moved them to a closed-type compost pile or a place that is otherwise separated from the surrounding environment, but 4% moved the plants to another open place outside their property (open type compost pile, forest edge, etc.).

The most frequently used methods of combating invasive plant species mentioned by the property managers were the following: mowing, sawing or cutting - 44%, cutting off inflorescences - 26%, digging up - 24%, ploughing or other type of mechanical soil treatment - 21%, etc. Mowing, sawing or cutting (37%), digging up (24%), cutting off inflorescences (22%), using chemical agents (17%) were mentioned as the most effective methods.

The managers had observed that different eradication methods are required to combat different invasive plant species.

From 23% of the managers who had not taken measures to eradicate invasive plant species, 8% mentioned that they did not know that they had to do it, 5% did not see the risk that the plant would cause a danger, for 4% of the managers the plants did not interfere with the management of the property, 2% considered it decorative and did not want to eradicate or were aware that the spread of the plant should be limited, but there was no available equipment, no energy, no money, etc. 1% acknowledged that the plant is useful, therefore they did not want to eradicate it, or the regulatory acts did not provide for mandatory eradication of the plant, so they had not done it, but 0.5% stated that they did not try to

eradicate the plant, because the owners in the neighbouring territories did not do it or the property was subject to restrictions (SPNT, etc.), thus it was difficult to carry out eradication measures.

The main reasons that hinder the eradication of invasive plants included the lack of time (62%), lack of funding or lack of suitable equipment (61%), as well as the lack of action in the adjacent area (58%) and the lack of information (52%).

The most frequently mentioned tools for increasing the motivation for the eradication of invasive plant species were examples of good practice from other land managers (82%), co-financing for the implementation of eradication measures (82%), real estate tax reliefs during the implementation of eradication measures (80%) and specialist consultations (80%), as well as quality informative materials (74%).

Cooperation with surrounding landowners is very important in the eradication of invasive plants as plants spread across property boundaries. This is one of the most important issues to address. The respondents also believed (almost half - 49.5%) that the eradication of invasive plant species was primarily the responsibility of landowners (including state and local governments).

81% of the respondents answered the open question about the provision of information, of which 49% indicated that the information about invasive plant species was insufficient (including only in Latvian, about losses, methods, also about protected plant species).

Taking into account the analysis of the profile of the respondents from the answers provided, it can be concluded that quality information and education play a vital role in identifying and eradicating invasive plant species.

KOPSAVILKUMS

Bieži cilvēki priecājas par krāšņi ziedošiem zilo lupīnu un dzelteno Kanādas zeltslotiņu laukiem, kuri redzami lielās grupās gar autoceļiem, ūdensmalām, mežmalām, bijušo mazdārziņu un kapsētu teritorijās, elektroliniju stīgās u.c. Daudzi no mums nezina un neiedomājas, ka iepriekš šajās vietās, kur tagad redzam šos spilgtos augus, ir bijusi lielāka augu daudzveidība. Mūsdienā Latvijas lauku ainavā īstas, dabiskas dabas ir palicis maz. Agresīvie svešzemju jeb invazīvie augi Latvijas ekosistēmām un vietējām sugām par labu nenāk, tie pakāpeniski izspiež daudzas vietējās augu sugas, piemēram, plāvās tie izkonkurē dabiskos plāvas augus un ar laiku pārvērš plāvu monokultūru. Tās ir Latvijas dabai neraksturīgas sugas, kas apdraud vietējos augus un to dzīvotnes, radot kaitējumu videi, ekonomiskus zaudējumus, dažkārt arī draudus cilvēka veselībai. Vairums no šiem svešzemju augiem ir cilvēku ievesti, pārsvarā 20.gadsimtā, audzēti dažādām vajadzībām, piemēram, Sosnovska latvānis kā lopbarības augs, puķu sprigane un Kanādas zeltslotiņa kā krāšņumaugs dārzos. Latvijā, no aptuveni 633 savvaļā pārgājušām svešiniekiem, tikai pāris desmitu uzskatāmas par apdraudējumu vietējiem biotopiem. Pārējās sugas sastopamas reti un savvaļā pāriet tikai stādījumu tuvākajā apkaimē, nespējot plašāk izplatīties klimata dēļ. Raksturvārds ir tieši agresivitāte, ātrums ar kādu tie izplatās Latvijas dabā.

Lai izzinātu Latvijas zemju īpašnieku vai apsaimniekotāju zināšanas un pieredzi par invazīvajām augu sugām, laika posmā no 2021.gada jūnija līdz 2021.gada decembrim tika veikta aptauja, kurā tika aptaujāti dažādu Latvijas reģionu zemju īpašnieki vai apsaimniekotāji un apkopoti viņu viedokļi.

Aptaujas rezultātu apstrādē kā derīgas tika izmantotas 359 respondentu atbildes. Aptaujā piedalījās 42 % vīrieši, 57 % – sievietes, bet 1 % respondentu nevēlējās norādīt savu dzimumu. Visvairāk respondentu bija vecuma grupā 46–55 gadi (24 %), kam sekoja 56–65 gadi (23 %), 36–45 gadi (20 %), 26–35 gadi (18 %), 66–75 gadi (8 %), bet vecuma grupās 16–25 gadi un >75 gadi bija 3 % respondentu. 59 % respondentu bija augstākā izglītība, 25 % – vidējā profesionālā, 5 % – nepabeigta augstākā izglītība, 8 % – vidējā izglītība, 3 % – pamata izglītība. 55 % no respondentiem strādāja algotu darbu, 14 % strādāja savā uzņēmumā, 14 % pensionāri, 10% pašnodarbinātas personas, 2 % saņēma bezdarbnieka pabalstu vai studēja/mācījās.

Par īpašuma piederības statusu 81 % respondentu norādīja, ka zeme atrodas viņa īpašumā (t.sk. ģimenes vai juridiskās personas, kur pieder kapitāldaļas), 10 % - veic sev nepiederoša (piemēram, nomāta) zemes īpašuma apsaimniekošanu, bet 9 % - veic gan sev piederoša, gan nepiederoša īpašuma apsaimniekošanu. 42 % respondentu zemes platība bija robežās no 10,1 līdz 50 ha.

Savas zināšanas un attieksmi par invazīvajām augu sugām respondenti lielākoties vērtēja kā viduvējas. 3% no respondentiem nebija atpazinuši nevienu no aptaujā iekļautajām piecām invazīvajām augu sugām. Visaugstākais pašvērtējums par invazīvo augu sugu zināšanām bija respondentiem ar augstāko izglītību (8 %) un jauniešiem vecuma grupā no 16 – 25 gadiem (18 %), viszemākais zināšanu pašvērtējums - respondentiem ar vidējo izglītību (31 %) un vecuma grupā no 66 līdz 75 gadiem (16,7 %), 56 – 65 gadiem (14,5 %).

52 % no respondentiem bija apsekojuši savus īpašumus, lai noskaidrotu invazīvo augu sugu sastopamību, 28 % nav pievērsuši tiem uzmanību, 18 % bija mēģinājuši noskaidrot dažus nezināmos augus, lai saprastu, vai tie ir invazīvi augi, 3 % aptaujāto atzina, ka kāds cits bija vēršis uzmanību to esamībai īpašumā.

Uzmanību nav pievērsuši invazīvajām augu sugām savā īpašumā (pēc vecuma grupām) biežāk 26 -35 gadi, 66 – 75 gadi un virs 75 gadiem (visās trīs grupās pa 33,3 %). Pēc iegūtās izglītības tie bija respondenti ar vidējo izglītību (43,3 %), ar nepabeigtu augstāko izglītību - 10,5 % respondentu. Pēc nodarbošanās veida seniori (37,2 %) nav interesējušies par invazīvajām augu sugām īpašumā, bet starp studējošiem šādu respondentu nav, kā arī respondentu vidū ar ienākumiem virs 2000 EUR nav respondentu, kuri nebūtu interesējušies par invazīvajām augu sugām savā īpašumā. 34,5 % respondenti, kuri nav vēlējušies norādīt ienākumus, nav interesējušies par invazīvajām augu sugām savā īpašumā.

Studējošie (85,7 %) un bezdarbnieki (75 %) norādīja, ka invazīvās augu sugas ir viņu īpašumā. Jauniešiem bija arī visaugstākais pašvērtējums par invazīvajām augu sugām, var secināt, ka studējošie var labāk atpazīt invazīvās augu sugas īpašumā.

68 % respondentu norādīja, ka viņu īpašumā kādreiz bija vai šobrīd ir kāda invazīvā suga. Trešdaļa atzīmēja, ka tie invazīvie augi viņu īpašumā bijuši pirms respondenti ir sākuši saimniekot, 28 % uzskata, ka invazīvās sugas viņu īpašumā nonākušas no apkārtējām teritorijām. No šiem respondentiem invazīvo augu izskaušanas pasākumus ir veikuši 77 % no aptaujātajiem. Lielākā daļa (33 %) atzīmējuši, ka dara to regulāri jau vairākus gadus. Pēc iegūtās izglītības visaktīvākie invazīvo augu sugu izskaušanā ir bijuši respondenti ar augstāko izglītību (84,5 %) un nepabeigtu augstāko izglītību (75 %).

Pēc invazīvo augu izskaušanas pasākumu veikšanas 45 % respondentu augus atstāja turpat, 33 % - sadedzināja, 13 % - pārvietoja uz citu atklātu vietu savā īpašumā (atvērtā tipa komposta kaudze, mežmala u.tml.) vai izbaroja lopiem, 8 % pārvietoja uz slēgta tipa komposta kaudzi vai citādi no apkārtējās vides nošķirtu vietu, bet 4 % pārvietoju uz citu atklātu vietu ārpus sava īpašuma (atvērtā tipa komposta kaudze, mežmala u.tml.).

Visbiežāk izmantotās invazīvo augu sugu apkarošanas metodes, kuras minēja respondenti: pļaušana, zāģēšana vai ciršana – 44%, ziedkopu nogriešana – 26 %, uzrakšana – 24 %, uzarsana vai cita veida mehānisku augsnes apstrāde – 21 % u.c. Par metožu efektivitāti kā iedarbīgākās tika minētas pļaušana, zāģēšana vai ciršana (37 %), izrakšana (24 %), ziedkopu nogriešana (22 %), ķīmisko līdzekļu lietošana (17 %).

Respondenti bija novērojuši, ka dažādu invazīvo augu sugu apkarošanai nepieciešams pielietot atšķirīgas izskaušanas metodes.

No 23 % respondentiem, kuri nebija veikuši invazīvo augu sugu izskaušanas pasākumus, 8 % minēja, ka nezina, ka tas ir jādara, 5 % - neredz risku, ka augs radītu apdraudējumu, 4 % - augi netraucē īpašuma apsaimniekošanai, 2 % to uzskata par dekoratīvu un nevēlas izskaust vai apzinās, ka būtu jāierobežo auga izplatība, bet nav pieejama tehnika, nav spēka, naudas u.tml., 1 % tas ir noderīgs, tāpēc nevēlas to izskaust vai normatīvie akti neparedz obligātu auga izskaušanu, tāpēc nav to darījuši, bet 0,5 % norādīja, ka necenšas to izskaust, jo blakus teritorijās īpašnieki to neveic vai īpašums ir ar aprobežojumiem (ĪADT u.c.), kurā izskaušanas pasākumu veikšana ir apgrūtināta.

Kā galvenos iemeslus, kas traucē veikt invazīvo augu izskaušanu, respondenti visvairāk minēja: laika trūkums (62 %), finansējuma trūkums vai piemērotas tehnikas trūkums (61 %), kā arī bezdarbības trūkums blakus teritorijā (58 %) un informācijas trūkums (52 %).

Par būtiskākiem motivācijas paaugstināšanas instrumentiem invazīvo augu sugu izskaušanai aptaujātie atzīmēja: labās prakses piemēri no citiem zemes apsaimniekotājiem (82 %), līdzfinansējums izskaušanas pasākumu veikšanai (82 %), nekustamā īpašuma nodokļu atlaides izskaušanas pasākumu veikšanas laikā (80 %) un speciālistu konsultācijas (80 %), kā arī kvalitatīvi informatīvie materiāli (74 %).

Invazīvo augu izskaušanā ļoti svarīga ir sadarbība ar apkārt esošajiem zemes īpašniekiem, jo augi izplatās pāri zemes īpašuma robežām. Šis ir viens no svarīgākajiem jautājumiem, kas jārisina. Gandrīz puse jeb 49 % respondentu uzskata, ka invazīvo augu sugu izskaušana ir galvenokārt zemes īpašnieku atbildība (t.sk. valsts un pašvaldības).

Atvērtajā jautājumā par informācijas nodrošinājumu atbildēja 81 % respondentu, no tiem 49 % norādīja, ka informācija par invazīvajām augu sugām ir nepietiekama (t.sk. tikai latviešu valodā, par zaudējumiem, metodēm, arī par aizsargājamām augu sugām).

Ņemot vērā respondentu profila analīzi sniegtajās atbildēs, var secināt, ka kvalitatīvai informācijai un izglītībai ir būtiska nozīme invazīvo augu sugu apzināšanā un to izskaušanā.

IEVADS

Aptaujas galvenais mērķis bija noskaidrot privāto zemes īpašnieku un apsaimniekotāju zināšanas, attieksmi un pieredzi par invazīvām augu sugām Latvijā. Aptaujas mērķi bija uzzināt, kādas metodes tiek izmantotas, lai ierobežotu invazīvo augu sugu izplatību, un kas motivētu vairāk iesaistīties invazīvo augu sugu izplatības ierobežošanā, kā arī rosināt respondentus vairāk uzzināt par invazīvajām augu sugām.

Anketu izstrādāja Dabas aizsardzības pārvalde sadarbībā ar Vidzemes augstskolu, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju LIFE integrētā projekta “Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” (LIFE-IP LatV iaNature) ietvaros laika posmā no 2022. gada februāra līdz 2022. gada jūnijam. Vairāk par LatV iaNature uzziniet šeit: <https://latvianature.daba.gov.lv>.

Lai sasniegtu pēc iespējas vairāk respondentu, aptaujas anketa tika izplatīta gan attālināti elektroniskā formātā, gan klātienē:

- Internetā anketa bija ievietota projekta partneru interneta vietnēs, kā arī izplatīta sociālajos medijos *Facebook.com* un *Twitter.com*;
- Meža konsultāciju pakalpojuma centra rīkotajos klātienē semināros drukātā formātā;
- Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra rīkotajos klātienē semināros zālāju īpašniekiem drukātā formātā.

Aptaujas anketa sastāvēja no 35 jautājumiem 5 blokos (I – Zemes īpašums un tā apsaimniekošana; II – Zināšanas par invazīvām augu sugām; III – Pieredze un rīcības; IV – Motivācija un V – Respondenta profils). Tiešsaistes anketa tika izstrādāta programmā ArcGis Survey 123 Online. Anketas aizpildīšana aizņēma ~30 min.

Saņemto anketo apkopošanu un rezultātu analīzi veica Vidzemes augstskola. Kopumā tika saņemtas 503 anketas (372 drukātā formātā un 131 tiešsaistē), no kurām pēc anketu apstrādes tālākai analīzei par derīgām tika atzītas **359**. 144 anketas tika atzītas par nederīgām tālākajai datu apstrādei, jo nebija aizpildītas korekti.

Aptauja bija anonīma, iegūtās atbildes tika izmantotas tikai apkopotā veidā. Tika ievērota privātuma politika attiecībā uz iesaistīto personas datu aizsardzību (piemēram, par īpašumu un tā atrašanās vietu), pamatojoties uz 2016. gada 27. aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2016/679.

APTAUJAS REZULTĀTU APKOPOJUMS

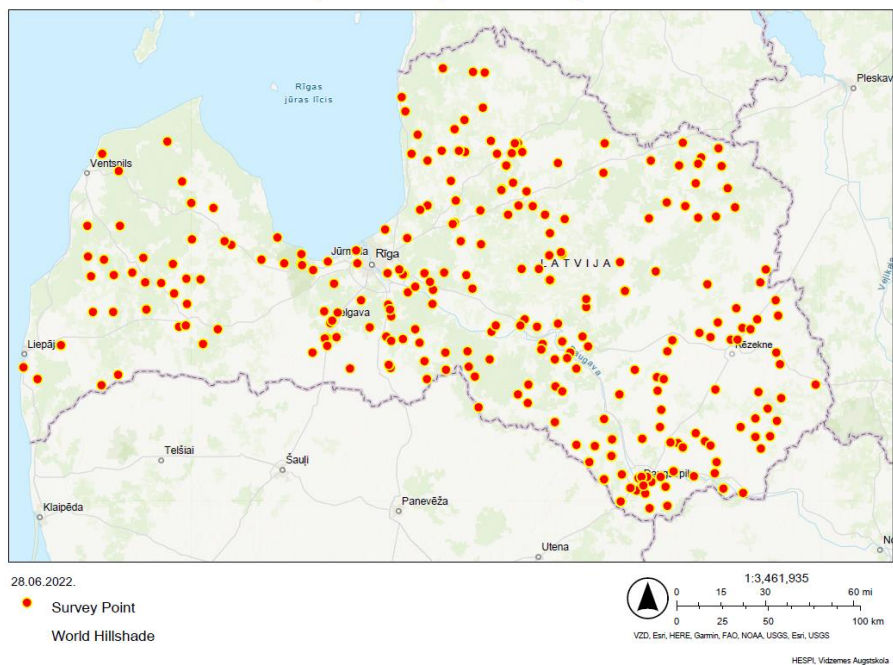
RESPONDENTU PROFILS

No aptaujas respondentiem, atlasot tālākai apstrādei derīgās anketas, 42 % bija vīrieši, 57 % – sievietes, bet 1 % nevēlējās norādīt savu dzimumu. Visvairāk respondentu bija vecuma grupā 46–55 gadi (24 %), kam sekoja 56–65 gadi (23 %), 36–45 gadi (20 %), 26–35 gadi (18 %), 66–75 gadi (8 %), bet vecuma grupās 16-25 gadi un >75 gadi bija 3 % respondentu.

59 % respondentu bija augstākā izglītība, 25 % – vidējā profesionālā, 5 % – nepabeigta augstākā izglītība, 8 % – vidējā izglītība, 3 % – pamata izglītība. 55 % no respondentiem strādā algotu darbu, 14 % strādā savā uzņēmumā, 14 % ir pensionāri, 10% bija pašnodarbinātas personas, 2 % saņēma bezdarbnieka pabalstu vai studēja/mācās.

Jautājot par vidējo ienākuma līmeni (EUR mēnesī vienai personai pēc nodokļu nomaksas) 33 % nevēlējās to norādīt, <500 EUR norādīja 18 % aptaujāto, 871–1100 EUR – 15 %, 501–670 EUR 13 %, 671–870 EUR – 11 %, 1101–2000 EUR 8 %, bet >2000 EUR 2 %. Uz jautājumu par piederošās vai apsaimniekotās zemes īpašuma saistību ar ienākumiem, atbildēja 86 % aptaujāto, no tiem 29 % norādīja, ka tas nodrošina papildus neregulāru ienākumu gūšanu, 26 % - negūst ienākumus, bet gūst citus labumus iztikai (kurināmais, koksnes resursi pašpatēriņam, pārtika, u.c.), 19 % negūst ne ienākumus, ne citus būtiskus labumus iztikai, 11 % nodrošina galveno ienākumu gūšanu. Respondentu apsaimniekoto īpašumu atrašanās vietas (*skatīt 1.attēlu*) izklaidus pārkļāj visu Latvijas teritoriju.

Respondentu telpiskais izvietojums

1.attēls. Respondentu apsaimniekoto īpašumu atrašanās vietas.

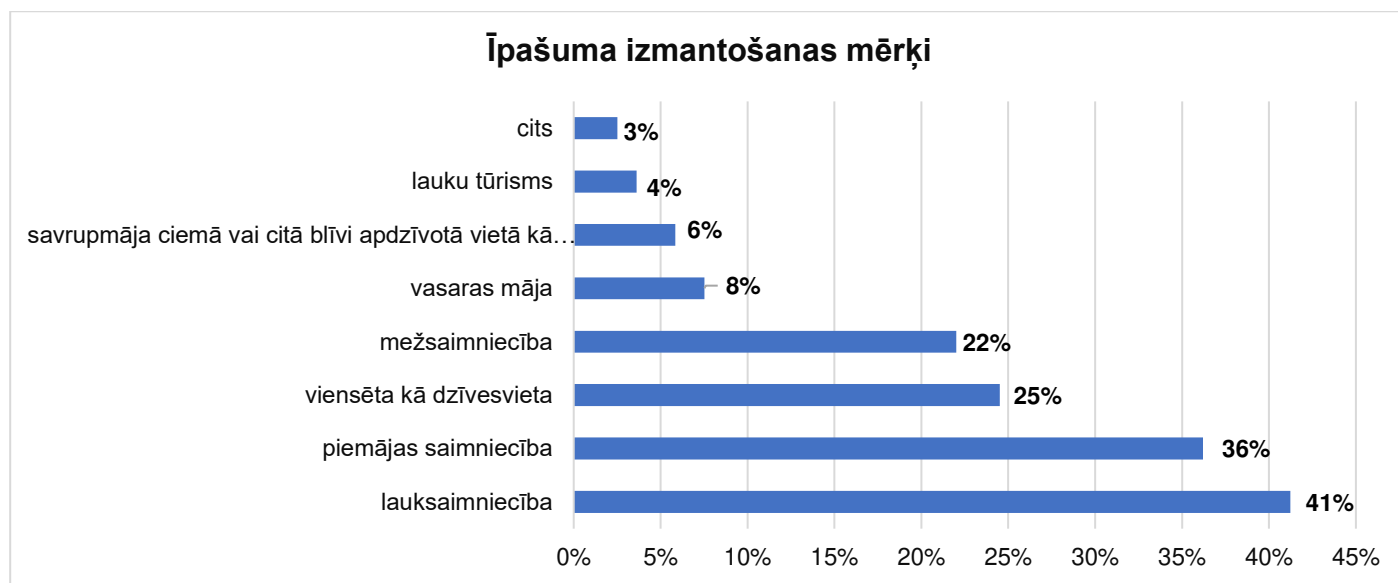
I Zemes īpašums un tā apsaimniekošana

Visvairāk (81 % respondentu) atzīmēja, ka zemes īpašums atrodas respondenta īpašumā (t. sk. ģimenes vai juridiskās personas, kur pieder kapitāldaļas), 10 % aptaujāto veic sev nepiederoša (piemēram, nomāta) zemes īpašuma apsaimniekošanu, bet 9 % - veic gan sev piederoša, gan nepiederoša īpašuma apsaimniekošanu. Turpmāk datu analīzē tiks izmantots termins *respondents*, kas apzīmēs, gan sev piederošu īpašumu, gan sev nepiederošu īpašumu apsaimniekotājus.

Īpašumtiesību vai zemes īpašuma apsaimniekošanas ilgums visbiežāk ir vairāk kā 10 gadi (to atzīmēja 66 % respondentu), 2–5 gadu (17 % respondentu), 6–10 gadus (13 % respondentu), bet līdz 1 gadam – 5 % respondentu.

81 % no respondentiem norādīja kopējo zemes platību. No tiem 10 % respondentu pieder vai apsaimnieko 0–1 ha, 17 % respondentu – 1,1–5 ha, 13 % respondentu – 5,1–10 ha, 42 % respondentu – 10,1–50 ha, 11 % respondentu – 50,1–100 ha, 6 % respondentu – 100,1–500 ha un 1 % respondentu – vairāk nekā 500 ha. Norādītā kopējā zemes platība svārstījās no 0,01 ha līdz 1600 ha.

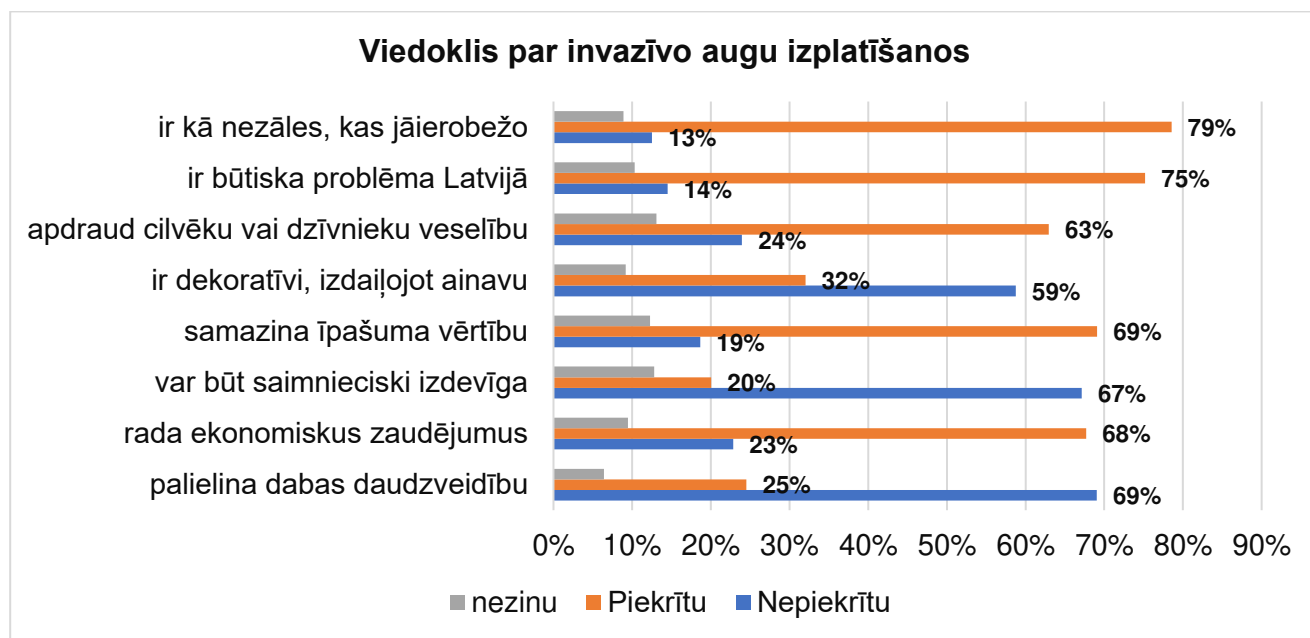
Aptaujā tika lūgts atzīmēt zemes īpašuma izmantošanas veidu (respondenti varēja izvēlēties vairākus atbilstošu variantus): lauksaimniecība – 41 %, piemājas saimniecība – 36 %, viensēta kā dzīvesvieta – 25 %, mežsaimniecība – 22 %, vasaras māja – 8 %, lauku tūrisms – 4 %, cits – 3 % (skatīt 2.attēlu). Kā “cits” tika norādīti tādi atbilstošu varianti kā mazdārziņš, neaktīva lauksaimniecības zeme, brīvdienų atpūtas vieta. Visbiežāk atzīmētie īpašuma izmantošanas veida savienojumi bija lauksaimniecība, mežsaimniecība un piemājas saimniecība.

2.attēls. Īpašuma izmantošanas mērķi.

II Zināšanas par invazīvajām augu sugām

Lūdzot novērtēt 8 apgalvojumus par invazīvo augu izplatīšanos un ietekmi, respondenti (*skatīt 3.attēlu*) visvairāk piekrīt apgalvojumiem, ka šie augi ir kā nezāles, kas jāierobežo (79 %), tā ir būtiska problēma Latvijā (75 %), rada ekonomiskus zaudējumus (68 %), piemēram, samazina īpašuma vērtību (69 %), kā arī apdraud cilvēku un dzīvnieku veselību (63 %). Respondenti lielākoties nepiekrīt, ka invazīvo augu sugas palielina dabas daudzveidību (69 %), izdaiļo ainavu (59 %) vai var būt saimnieciski izdevīgas (69 %).

3.attēls. Viedoklis par invazīvo augu izplatīšanos

Analizējot augstāk minētos apgalvojumus pēc respondentu vecuma, var secināt, ka vecuma grupās no 16 līdz 25 gadiem un no 66 līdz 75 gadiem ir visaugstākais atbilstu skaits (16 – 18 %), kurās respondenti norāda, ka nezina, vai invazīvās augu sugas palielina dabas daudzveidību, kā arī šajās vecuma grupās (26 – 27 %) norāda, ka nezina, vai invazīvās augu sugas rada ekonomiskus zaudējumus un nezina, vai invazīvā augu suga varbūt saimnieciski izdevīga (26 – 27 %). Augsts atbilstu skaits “nezinu” vecuma grupā virs 75 gadiem (33,3 % aptaujāto) un 16 – 25 gadiem (27,3 %) bija apgalvojumam, ka invazīvās augu sugas samazina īpašuma vērtību. 26,7 % respondentu vecuma grupā no 66 – 75 gadiem nezina, vai invazīvās augu sugas apdraud cilvēka vai dzīvnieka veselību. Jaunieši, vecumā no 16 – 25 gadiem, visvairāk (18 %) atbildējuši ar atbildi “nezina” apgalvojumā, ka invazīvās augu sugas ir kā nezāles, kuras jāierobežo.

Pēc respondentu izglītības visvairāk respondentu ar pamata izglītību (27,3 %) atbildēja, ka nezina, vai invazīvās augu sugas palielina dabas daudzveidību. Respondenti ar pamata izglītību visvairāk ir atbildējuši “nezina” sekojošos apgalvojumos, ka invazīvās augu sugas rada ekonomiskus zaudējumus

(27,3 %); nezina, vai var būt saimnieciski izdevīgas (27,3 %); nezina, vai samazina īpašuma vērtību (36,4 %); nezina, vai invazīvās augu sugas apdraud cilvēka vai dzīvnieka veselību (45,5 %).

Pēc respondentu ienākumiem grupa no 1101 līdz 2000 EUR (21,4 %) visvairāk snieguši atbildi “nezina” apgalvojumam, ka invazīvā suga var būt saimnieciski izdevīga.

Vecuma grupā virs 75 gadiem 33 % respondentu piekrīt, ka invazīvās augu sugas palielina dabas daudzveidību. Pārsteidzoši daudz - 33,3 % respondenti ar vidējo speciālo izglītību piekrīt, ka invazīvās augu sugas palielina dabas daudzveidību. Visvairāk šim apgalvojumam nepiekrīt respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (78,5 %) un augstāko izglītību (75,7 %). Visvairāk nepiekrīt apgalvojumam, ka invazīvās augu sugas palielina dabas daudzveidību, studējošie (85,7 %) un pašnodarbinātie (74 %). Visvairāk piekrīt šim apgalvojumam respondenti, kuri saņem bezdarbnieka pabalstu (37,5 %). Respondenti ar augstiem ienākumiem virs 2000 EUR (85,7 %) un no 1101 līdz 2000 EUR (82,1 %) nepiekrīt, ka invazīvās augu sugas palielina dabas daudzveidību. Visvairāk piekrīt apgalvojumam respondenti, kuri nevēlējās norādīt savu ienākumu apmēru (29,4 %).

Savukārt, vecuma grupā virs 75 gadiem 83,3 % aptaujāto un grupā no 46 – 55 gadiem 72,4 % respondentu piekrīt, ka invazīvās augu sugas rada ekonomiskus zaudējumus. Visvairāk respondenti nepiekrīt par ekonomisko zaudējumu radīšanu vecuma grupā no 36 līdz 45 gadiem (27,1 %) un no 56 līdz 65 gadiem (26,5 %). Pēc izglītības līmeņa visvairāk piekrīt respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (84,2 %), ka invazīvās augu sugas rada ekonomiskus zaudējumus, visvairāk nepiekrīt respondenti ar vidējo izglītību (37,9 %). Respondenti, kuri saņem bezdarbnieka pabalstu, visvairāk piekrīt šim apgalvojumam (87,5 %). Visvairāk nepiekrīt, ka invazīvās augu sugas rada ekonomiskus zaudējumus, tie respondenti, kuri kā nodarbošanos bija norādījuši “cits” (42,9 %). Respondenti ar zemākiem ienākumiem - zem 500 EUR (25 % aptaujāto), 1001 - 2000 EUR (25 %) un ar augstākiem ienākumiem - virs 2000 EUR (28,6 %) nepiekrīt, ka invazīvās augu sugas rada ekonomiskus zaudējumus. Visvairāk piekrīt, ka invazīvās augu sugas rada ekonomiskus zaudējumus, respondenti ar ienākumiem no 871 – 1000 EUR (78,4 %), 671 – 800 EUR (77,5 %).

Respondenti vecuma grupās no 36 – 45 gadiem (78,6 %) un virs 75 gadiem (75 %) nepiekrīt, ka invazīvās augu sugas var būt saimnieciski izdevīgas. Visvairāk (25,3 %) piekrīt šim apgalvojumam vecuma grupā no 56 līdz 65 gadiem un 66 -75 gadiem (23,3 %) un 26 līdz 35 gadiem (22,7 %). Visvairāk respondentu ar nepabeigtu augstāko izglītību (73,7 %), pamata izglītību (72,7 %) nepiekrīt šim apgalvojumam. Visvairāk piekrīt respondenti ar vidējo izglītību (34,5 %), ka invazīvās sugas var būt saimnieciski izdevīgas. Visvairāk piekrīt tie, kuri pie nodarbošanās norādījuši “cits” (28,6 %), ka invazīvās augu sugas var būt saimnieciski izdevīgas. Visvairāk nepiekrīt šim apgalvojumam respondenti, kuri saņem bezdarbnieka pabalstu (57,1 %). Respondenti ar ienākumiem virs 2000 EUR visvairāk (85,7 %) nepiekrīt apgalvojumam, ka invazīvās augu sugas var būt saimnieciski izdevīgas. Un apgalvojumam visvairāk (26,7 %) piekrīt respondenti ar ienākumiem 501 – 670 EUR.

72,3 % respondentu vecuma grupā no 56 līdz 65 gadiem un no 36 līdz 55 gadiem (70 %) piekrīt, ka invazīvās augu sugas samazina īpašuma vērtību. 89,5 % ar nepabeigtu augstāko izglītību piekrīt, ka invazīvās augu sugas samazina īpašuma vērtību, visvairāk šim apgalvojumam nepiekrīt respondenti ar vidējo izglītību (27,6 %) un vidējo profesionālo izglītību (26,7 %). Respondenti, kuri strādā savā uzņēmumā, visvairāk piekrīt, ka invazīvās augu sugas samazina īpašuma vērtību (72,5 %). Visvairāk šim apgalvojumam nepiekrīt pašnodarbinātās personas (25,6 %). Visvairāk respondenti ar ienākumiem no 871 – 1100 EUR (84,6 %) un 1101 – 2000 EUR (82,1 %) piekrīt, ka invazīvās augu sugas samazina īpašuma vērtību. Visvairāk nepiekrīt respondenti ar ienākumiem 671 – 870 EUR (25 %).

Visvairāk apgalvojumam, ka invazīvās sugas ir dekoratīvas un izdaiļo ainavu piekrīt vecuma grupā 66 – 75 gadi (40 %), visvairāk nepiekrīt vecuma grupās 36 – 45 (67,1 %), virs 75 gadiem (66,7 %). Visvairāk piekrīt respondenti ar vidējo izglītību (55,2 %), ka invazīvās sugas ir dekoratīvas un izdaiļo ainavu. Visvairāk nepiekrīt respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (84,2 %). Apgalvojumam, ka invazīvās augu sugas ir dekoratīvas un izdaiļo ainavu, visvairāk piekrīt pēc nodarbošanās “cits” (42,9 %) un seniori (41,2 %). Visvairāk studējošie (71,4 %) nepiekrīt šim apgalvojumam. Respondenti ar ienākumiem 871 – 1000 EUR visvairāk (80,8 %) nepiekrīt, ka invazīvās augu sugas ir dekoratīvas un izdaiļo ainavu. Visvairāk piekrīt (42,9 %) apgalvojumam respondenti ar ienākumiem virs 2000 EUR.

Visvairāk respondentu piekrīt apgalvojumam, ka invazīvās augu sugas apdraud cilvēka vai dzīvnieka veselību, šādās vecuma grupās virs 75 gadiem (75 %), 56 – 65 gadiem (71 %). Visvairāk nepiekrīt šim apgalvojumam vecuma grupā no 36 – 45 gadiem (32,9 %). Visvairāk respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (84,2 %) piekrīt, ka invazīvās augu sugas apdraud cilvēka vai dzīvnieka veselību. Visvairāk šim apgalvojumam nepiekrīt respondenti ar augstāko izglītību (28,6 %) un vidējo izglītību (24,1 %). Pašnodarbinātās personas visvairāk piekrīt šim apgalvojumam (71,8 %). Visvairāk studējošie nepiekrīt šim apgalvojumam (42,9 %) un respondenti ar ienākumiem no 1101 līdz 2000 EUR (39,3 %). Visvairāk piekrīt, ka invazīvās augu sugas apdraud cilvēka vai dzīvnieka veselību, respondenti ar ienākumiem 871 – 1100 EUR (75 %), ienākumu grupā - mazāk par 500 EUR (72 %) un virs 2000 EUR (71,4 %).

Invazīvās augu sugas par būtisku problēmu Latvijā uzskata respondenti vecuma grupās 46 – 55 (79,3 %) un 56 – 65 gadiem (78,3 %). Apgalvojumam visvairāk piekrīt respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (84,2 %). Bezdarbnieki (87,5 %) un studējošie (85,7 %) visvairāk piekrīt šim apgalvojumam. Visvairāk nepiekrīt seniori un savos uzņēmumos strādājošie (15,7 %). Invazīvās augu sugas par būtisku problēmu Latvijā uzskata visvairāk (87,5 %) respondenti ar ienākumiem no 671 – 870 EUR un no 871 – 1100 EUR (84,6 %).

Apgalvojumam, ka invazīvās augu sugas ir kā nezāles, kas jāierobežo, visvairāk nepiekrīt divās vecuma grupās: no 26 – 35 gadiem un 66 – 75 gadiem (katrā pa 16,6 %). Apgalvojumam visvairāk piekrīt respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (84,2 %) un augstāko izglītību (84,2 %). Visvairāk apgalvojumam piekrīt šādās grupas: bezdarbnieki (87,5 %), studējošie (85,7 %) un pašnodarbinātie (84,6 %) un pēc ienākumiem: 671 – 870 EUR (87,5 %), 871 -1100 EUR (86,5 %) un 1101 – 2000 (85,7 %). Visvairāk nepiekrīt savos uzņēmumos strādājošie (15,7 %) un pēc ienākumiem no 501 – 670 EUR (20 %).

Invazīvo augu atpazīšana

Lai pārbaudītu respondentu zināšanas par augiem un spēju tos atpazīt, tika piedāvāts jautājums ar 8 augu attēliem, no kuriem 5 bija invazīvas augu sugas (*skatīt 1.tabulu*).

1.tabula. Invazīvo augu atpazīstamība

	A NOSAUKUMS: Krokainā roze Invazīva suga: Jā Pēc respondentu domām: Invazīvs: 59% Nav invazīvs: 41% Respondentu dotie nosaukumi (209 atbildes): Krokainā roze, Rievainā roze, Baltā rolūnija, Mežrozīte, Krūmu roze, Maijroze, Savvaļas roze, Suņu roze, Tūbainā roze, Smaržlapu roze
	B NOSAUKUMS: Purva vaivariņš Invazīva suga: Nē Pēc respondentu domām: Invazīvs: 16% Nav invazīvs: 84% Respondentu dotie nosaukumi (107 atbildes): Adatātais dzeloņgurķis, Vaivariņš, Kanādas elodeja, Ledum palustre, Mazais māršils, Pļavas ķērsa, Purva vaivariņš
	C NOSAUKUMS: Kanādas zeltslotiņa Invazīva suga: Jā Pēc respondentu domām: Invazīvs: 89% Nav invazīvs: 11% Respondentu dotie nosaukumi (244 atbildes): Amerikas zeltslotiņa, Dzeltēnā slotiņa, Ērgļpārde, Kanādas zeltslotiņa, Kanādas zeltgalvīte, Kanādas zeltstare, Saules slotiņa, Sīkziedu zeltaine, Zelta slota, Zeltstarīte
	D NOSAUKUMS: Daudzlapu lupīna Invazīva suga: Jā Pēc respondentu domām: Invazīvs: 82% Nav invazīvs: 18% Respondentu dotie nosaukumi (256 atbildes): Daudzziedu lupīna, Daudzlapu lupīna, Zilā lupīna, Lucerna, Lupīna (-e), Parastā lupīna, Sējas lupīna

E NOSAUKUMS: Vārpainā korinte

Invazīva suga: **Jā**

Pēc respondentu domām:

Invazīvs: 55%

Nav invazīvs: 45%

Respondentu dotie nosaukumi (183 atbildes):

Korinte, Alkšņlapu korinte, Aronija, Ieva, Irbenājs, Irbene, Vārpainā korinte, Parastais krūklis, Plūmlapu aronija, Sarkana plūškoks, Sauserdis, Spožā klintene, Virdžīnijas ieva

F NOSAUKUMS: Puķu sprigane

Invazīva suga: **Jā**

Pēc respondentu domām:

Invazīvs: 65%

Nav invazīvs: 35%

Respondentu dotie nosaukumi (154 atbildes):

Balzamīne, Spridzene, Lielā sprigane, Lielziedu sprigane, Milzīgā sprigane, Paukšķene, Plaukšķene, Puķu sprigane, Sīkziedes Sprigante, Spīgane, Spradzene, Sprakšķene, Ugunspuķe

G NOSAUKUMS: Eiropas saulpurene

Invazīva suga: **Nē**

Pēc respondentu domām:

Invazīvs: 16%

Nav invazīvs: 84%

Respondentu dotie nosaukumi (125 atbildes):

Bulpiene, Bulpiere, Sviestapika, Cāļgalva, Dzeltenais vizbulis, Eiropas saulpurene, Gundega, Pērkonene, Purene, Saulpurene, Silpurene, Tūsklape

F NOSAUKUMS: Podagras gārša

Invazīva suga: **Nē**

Pēc respondentu domām:

Invazīvs: 32%

Nav invazīvs: 68%

Respondentu dotie nosaukumi (163 atbildes):

Ancītis, Čemurzieži, Gārša, Gārsene, Cūkpiene, Latvānis, Meža zirdzene, Parastā gārša, Podagras gārša, Stīvais efejs, Vārnkāja

3 % no visiem respondentiem nebija atpazinuši nevienu invazīvo augu. Aplūkojot datus par konkrētiem invazīvajiem augiem un tiem respondentiem, kuri neatpazīna, ka augs ir invazīvs, var secināt, ka (piebilde: reģionālas iezīmes pēc zemes īpašuma atrašanās vietas netika atrastas):

- Krokainā roze: 59 % uzskata, ka tas ir invazīvs augs, 41 % – ka nav invazīvs. No tiem, kas uzskata, ka augs nav invazīvs: 60 % apsaimnieko īpašumu >10 gadus, savas zināšanas par augiem vērtē vāji (30 %) vai viduvēji (42 %); 53 % norāda, ka šobrīd īpašumā ir sastopamas invazīvās augu sugas – Kanādas zeltslotiņa, gārša, latvānis, korinte, rievainā roze, lupīna, gaiļšāre, nātres, spriganes, sarkanais plūškoks, ošlapu kļava, suņuburkšķi (izmantoti respondentu lietotie nosaukumi). 69 % ir augstākā izglītība, 62 % strādā algotu darbu.
- Kanādas zeltslotiņa: 82 % uzskata, ka tas ir invazīvs augs, 18 % – ka nav invazīvs. No tiem, kas uzskata, ka augs nav invazīvs: 56 % apsaimnieko īpašumu >10 gadus, savas zināšanas par

augiem vērtē, ka zināšanu nav vai tās ir vājas (28 %) vai viduvējas (33 %), 46 % nezina, vai viņu apsaimniekotajos īpašumos ir invazīvās augu sugas; 30 % norāda, ka šobrīd īpašumā ir sastopamas invazīvās augu sugas – latvānis, savvaļas roze, saldie ķirši, lupīna, lielā vīgrieze, gundega (izmantoti respondentu lietotie nosaukumi). 41 % ir augstākā izglītība un 41 % vidējā profesionālā izglītība un 61 % strādā algotu darbu.

- Daudzlapu lupīna: 89 % uzskata, ka tas ir invazīvs augs, 11 % – ka nav invazīvs. No tiem, kas uzskata, ka augs nav invazīvs: 60 % apsaimnieko īpašumu >10 gadus, savas zināšanas par augiem vērtē vāji (32 %) vai viduvējas (28%), 36 % nezina, vai viņu apsaimniekotajos īpašumos ir invazīvās augu sugas, 35 % uzskata, ka šobrīd īpašumā ir sastopamas invazīvās augu sugas – latvānis, niedre, kamolzāle, pienene, vīgrieze, skābene, gārša, gundega, lupīna, zeltslotiņa (izmantoti respondentu lietotie nosaukumi). 52% ir augstākā izglītība, 49% strādā algotu darbu.
- Vārpainā korinte: 55 % uzskata, ka tas ir invazīvs augs, 45 % – ka nav invazīvs. No tiem, kas uzskata, ka augs nav invazīvs: 65 % apsaimnieko īpašumu >10 gadus, savas zināšanas par augiem vērtē kā vājas (32 %) vai viduvējas (40 %); 50 % norāda, ka šobrīd īpašumā ir sastopamas invazīvās augu sugas – latvānis, Kanādas zeltslotiņa, lupīna, sētas dižlītenis, mežrozīte, ošlapu kļava, nātres, amarants, zirgskābene, gārša, korinte, suņuburķšis, sahalīnas dižsūrene (izmantoti respondentu lietotie nosaukumi). 57 % ir augstākā izglītība, 49 % strādā algotu darbu.
- Puku sprigane: 65 % uzskata, ka tas ir invazīvs augs, 35 % – ka nav invazīvs. No tiem, kas uzskata, ka augs nav invazīvs: 65 % apsaimnieko īpašumu >10 gadus, savas zināšanas par augiem vērtē viduvēji (38 %), 49 % šobrīd īpašumā ir sastopamas invazīvās augu sugas – latvānis, Kanādas zeltslotiņa, lupīna, ošlapu kļava, niedre, kamolzāle, gundega, meža kazene, gārša, nātre, gaiļšāre, lielais dadzis, kārkli, korinte (izmantoti respondentu lietotie nosaukumi). 57 % ir augstākā izglītība, 55 % strādā algotu darbu.

No dotajiem attēliem vislabāk, kā invazīvo augu, respondenti atpazīst lupīnu (89 % aptaujāto) un Kanādas zeltslotiņu (82 % respondentu).

Zināšanas un attieksme pret invazīviem augiem

Savas zināšanas un attieksmi pret invazīvajām augu sugām respondenti lielākoties vērtē kā **viduvējas** (skatīt 2.tabulu). Redzams, ka zināšanas par invazīvajiem augiem, to atpazīšanu vai zināšanām par to ierobežošanu ir, taču lielākā daļa respondentu jūtas norūpējušies par šo jautājumu.

2.tabula. Zināšanas un attieksme par invazīviem augiem

Zināšanas un attieksme par invazīviem augiem (%)					
(1, ja pilnībā viedoklis sakrīt ar kreisās malas apgalvojumu, 5, ja ar labās malas apgalvojumu)					
	1	2	3	4	5
nav zināšanu	12	26	41	15	6
invazīvos augus neprotu atšķirt	10	26	38	17	8
nav zināšanu, kā ierobežot invazīvos augus	11	28	38	18	6
nejūtos satraukts par invazīvo augu izplatības ietekmi	5	15	31	25	24
					ir padziļinātas zināšanas
					ļoti labi pazīstu invazīvos augus
					labi zinu paņēmienus, kā ierobežot to izplatību
					jūtos norūpējies par šo jautājumu

Visaugstākais pašvērtējums par invazīvo augu sugu zināšanām ir respondenti ar augstāko izglītību (8 %), un jauniešiem vecuma grupā no 16 – 25 gadiem (18 %), viszemākais zināšanu pašvērtējums ir respondenti ar vidējo izglītību (31 %) un vecuma grupā no 66 līdz 75 gadiem (16,7 %), 56 – 65 gadiem (14,5 %).

Analizējot respondentu zināšanu pašvērtējumu par invazīvajiem augiem pēc respondentu ienākumiem, ir redzams, ka paškritiskākie ir respondenti ar ienākumiem virs 2000 EUR (28,6 %) norādīja, ka nav zināšanu. Līdzīgi ir jautājumā par invazīvo augu atpazīšanu, respondenti ar ienākumiem virs 2000 EUR (28,6 %) norāda, ka neprot atšķirt invazīvos augus. Ļoti labi invazīvos augus atpazīst respondenti ar augstāko izglītību (11 %), respondenti vecuma grupā no 16 – 25 gadiem (18,2 %) un ienākumu grupā no 871 – 1100 EUR (13,5 %), labi atpazīst visvairāk respondenti ienākumu grupā no 1101 – 2000 EUR (32,1 %). Pēc nodarbošanās veida, studējošajiem visvairāk ir padziļinātas zināšanas par invazīvajiem augiem (28,6 %), zināšanu par invazīvajiem augiem nav visbiežāk bezdarbniekiem (25 %). Studējošie arī vislabāk atpazīst invazīvās sugas (42,9 %) un visvairāk invazīvās augu sugas neprot atšķirt respondenti ar vidējo izglītību (21,1 %), pēc nodarbošanās seniori (17,6 %), kas apstiprinās arī vecuma grupu sadalījumā: 66 -75 gadiem (16,7 %) un virs 75 gadiem (16,7 %).

Samērā labi zina paņēmienus, kā ierobežot invazīvās augu sugas, ir respondenti ar pamatzglītību (18,1 %), pēc vecuma grupas - jaunieši no 16 līdz 25 gadiem (18,2 %), pēc ienākumiem - respondenti no 871 – 1100 EUR (25 %) un 671 – 870 EUR (22,5 %). Studējošie labi pārzina paņēmienus, kā ierobežot invazīvo augu izplatību (42,9 %). Zināšanas par izplatības ierobežošanu visbiežāk nav senioriem (15,7 %), vecuma grupās virs 66 gadiem (16,7 %) un respondentiem ar vidējo izglītību (24,1 %), respondentiem pēc ienākumiem šādās grupās no 671 – 870 EUR (15 %) un virs 2000 EUR (14,3 %).

Par invazīvo augu izplatības ietekmi visvairāk norūpējušies ir respondenti ar pamatzglītību (36,4 %), pēc vecuma grupām - jaunieši no 16 – 25 gadiem (36,4 %) un no 66 līdz 75 gadiem (30 %), pēc nodarbošanās - studējošie (57,1 %) un bezdarbnieki (50 %), pēc ienākumiem šādās grupās: zem 500 EUR (33,8 %) un virs 2000 EUR (28,6 %). Ļoti izteikti vismazāk satraukto pēc ienākumu grupām izceļas respondenti ar ienākumiem virs 2000 EUR (28,6 %), kamēr nākamās ienākumu grupas, kuras neraizējas par invazīvo augu sugu izplatību ir ap 5 -6 %. 18 % ar pamatzglītību ar nejutās satraukti par invazīvo augu izplatības ietekmi.

Invazīvo augu sastopamība īpašumā

52 % no respondentiem ir apsekojuši savus īpašumus, lai noskaidrotu invazīvo augu sugu sastopamību (skatīt 3.tabulu), 28 % nav pievērsuši tiem uzmanību, 18 % ir mēģinājuši noskaidrot dažus nezināmos augus, lai saprastu, vai tie ir invazīvi augi, 3 % kāds cits ir vērsis uzmanību to esamību īpašumā. 52 % atzīmēja, ka šobrīd īpašumā ir invazīvie augi, 11 % tie ir bijuši, 21 % nezina, bet 16 % īpašumos nav invazīvo augu sugu. Interesanti, piemēram, ka 6 % nav pievērsuši šim jautājumam īpašu uzmanību, taču ir norādījuši, ka invazīvie augi sastopami apsaimniekotajos īpašumos.

3.tabula. Invazīvo augu sastopamība apsaimniekotajos īpašumos

Vai Jūsu īpašumā pašlaik ir vai agrāk ir bijuši invazīvi augi? (%)	
Jā, bija	11
Esmu apsekojis īpašumu, lai noskaidrotu to sastopamību	6
Esmu mēģinājis noskaidrot dažus nezināmos augus	2
Kāds cits ir vērsis manu uzmanību uz tiem	1
Neesmu pievērsis tam uzmanību	2
Jā, ir	52
Esmu apsekojis īpašumu, lai noskaidrotu to sastopamību	33
Esmu mēģinājis noskaidrot dažus nezināmos augus	11
Kāds cits ir vērsis manu uzmanību uz tiem	2
Neesmu pievērsis tam uzmanību	6
Nezinu	21
Esmu apsekojis īpašumu, lai noskaidrotu to sastopamību	3
Esmu mēģinājis noskaidrot dažus nezināmos augus	2
Kāds cits ir vērsis manu uzmanību uz tiem	1
Neesmu pievērsis tam uzmanību	15
Nē	16
Esmu apsekojis īpašumu, lai noskaidrotu to sastopamību	8
Esmu mēģinājis noskaidrot dažus nezināmos augus	2
Kāds cits ir vērsis manu uzmanību uz tiem	0
Neesmu pievērsis tam uzmanību	6

Visvairāk (63,6 %) jaunieši vecuma grupā no 16 – 25 gadiem ir apsekojuši īpašumu, lai noskaidrotu invazīvo augu sastopamību, visretāk to ir darījuši respondenti vecuma grupā no 26 – 35 gadiem (37,9 %). Pēc iegūtās izglītības, visbiežāk respondenti ar pamatzglītību (72,7 %), nepabeigtu augstāko izglītību (63,2 %) ir apsekojuši īpašumu šajā nolūkā. Pēc nodarbošanās veida visaktīvākie īpašuma apsekošanā noskaidrot invazīvās augu sugas ir studējošie (85,7 %), strādājošie savos uzņēmumos (56,7 %). Pēc ienākuma līmeņa visbiežāk īpašumu ir apsekojuši ar ienākumiem 871 – 1100 EUR (61,5 %), visretāk ar ienākumiem no 501 līdz 670 EUR (42,2 %).

Respondenti noskaidrojot nezināmus augus, lai saprastu, vai ir invazīvi, visaktīvākie ir bijuši vecuma grupā no 26 – 35 gadiem (24,2 %), vismazāk aktīvie vecumā no 16 līdz 25 gadiem. Visaktīvākie nezināmo augu noskaidrošanā ir bijuši respondenti pēc nodarbošanās: bezdarbnieki (25 %) un pašnodarbinātie (23 %). Pēc izglītības aktīvāki izziņā ir bijuši respondenti ar vidējo izglītību (27,6 %), vismazākais atklāšanas gars ir bijis respondentiem ar pamatzglītību (0 %) un pēc nodarbošanās senioriem (7,8 %). Pēc ienākumu līmeņa visvairāk nezināmos augus ir skaidrojuši respondenti ar ienākumiem virs 2000 EUR (42,9 %) un visretāk respondenti ar ienākumiem no 871 – 1100 EUR (9,6 %).

Uzmanību nav pievērsuši invazīvām augu sugām savā īpašumā pēc vecuma grupām biežāk: 26 -35 gadi, 66 – 75 gadi un virs 75 gadiem (visās trīs grupās 33,3 %). Pēc iegūtās izglītības respondenti ar vidējo izglītību (43,3 %) nav pievērsuši uzmanību invazīvām augu sugām savā īpašumā. Ar nepabeigtu augstāko izglītību tādi bija 10,5 %. Pēc nodarbošanās veida seniori (37,2 %) nav interesējušies par invazīvajām augu sugām īpašumā, bet starp studējošiem šādu respondentu nav, kā arī respondentu vidū ar ienākumiem virs 2000 EUR nav respondentu, kuri nebūtu interesējušies par invazīvajām augu sugām savā īpašumā. 34,5 % respondenti, kuri nav vēlējušies norādīt ienākumus, nav interesējušies par invazīvajām augu sugām savā īpašumā.

Kāds cits ir pievērsis uzmanību invazīvajām augu sugām. Jaunieši vecumā no 16 -25 gadiem (9 %) ir norādījuši, ka kāds cits ir vērsis viņu uzmanību uz invazīvajām augu sugām. Respondentu vidū ar augstāko nepabeigtu izglītību 10,5 % ir atbildējuši apstiprinoši uz šo jautājumu. Vecuma grupā no 36 - 45 gadiem neviens respondents nav norādījis, ka kāds būtu vērsis uzmanību uz invazīvajām augu sugām, kā arī ar vidējo profesionālo izglītību (2,2 %) un augstāko izglītību (2,4 %) norādījuši, ka kāds ir vērsis viņu uzmanību invazīvo augu sugu sastopamībai īpašumā. Pēc nodarbošanās pamudinājumu visbiežāk saņēmuši respondenti ar nodarbošanos “cits” (14,3 %) un pēc ienākumiem grupā no 1101 – 2000 EUR (7,1 %).

Invazīvo augu sugu klātbūtne īpašumā

Jaunieši vecuma grupā no 16 -25 gadiem (27,3 %) ir atbildējuši, ka viņu īpašumā nav invazīvas augu sugas, tikpat liels ir norādījis, ka ir bijušas invazīvas augu sugas īpašumā (27,3 %). Vecuma grupā no 36 – 45 gadiem visvairāk ir sniegtas atbildes, ka ir invazīvas augu sugas īpašumā (60 %). Situāciju par invazīvām augu sugām īpašumā nezina virs 75 gadiem (33,3 %), pēc iegūtās izglītības visnezinošākie par invazīvajām augu sugām savā īpašumā ir respondenti ar vidējo izglītību (44,8 %). Vispārliecinātākie, ka invazīvas augu sugas nav viņu īpašumā ir respondenti ar pamatzglītību (27,3 %), par to, ka šādas sugas ir bijušas, respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (26,3 %). Ar augstāko izglītību (57,6 %) un nepabeigtu augstāko izglītību (57,9 %) norāda, ka invazīvas augu sugas ir viņu īpašumā.

Pēc nodarbošanās veida algotu darbu strādājošie (22,5 %) un seniori (31,4 %) nezina, vai invazīvas augu sugas ir viņu īpašumā. 25,6 % pašnodarbinātās personas norāda, ka invazīvas augu sugas nav viņu īpašumā. Studējošie (85,7 %) un bezdarbnieki (75 %) norāda, ka invazīvas augu sugas ir viņu īpašumā.

III Pieredze un rīcības

Uz šo sadaļu atbildēja tie respondenti, kuru īpašumā kādreiz bija vai vēl ir invazīvo augu sugas (**226 respondenti jeb 63% no visiem respondentiem**).

Lai noskaidrotu, kādas ir visbiežāk sastopamās invazīvas augu sugas apsaimniekotajos īpašumos, tika lūgts nosaukt vai raksturot augu sugu. 205 respondenti deva 48 dažādu nosaukumus augu sugām, ko uzskata par invazīvām (*skatīt 4.attēlu*). Kā var redzēt tabulā, ne visas augu sugas ir invazīvas. Daļa no tām ir ekspansīvas vietējās augu sugas, bet daļa – zālāju sugas. Lietoti tautas nosaukumi (apvidvārdi), kas ne visas augu sugas ļauj droši identificēt – kuru augu sugu respondents ar to domājis.

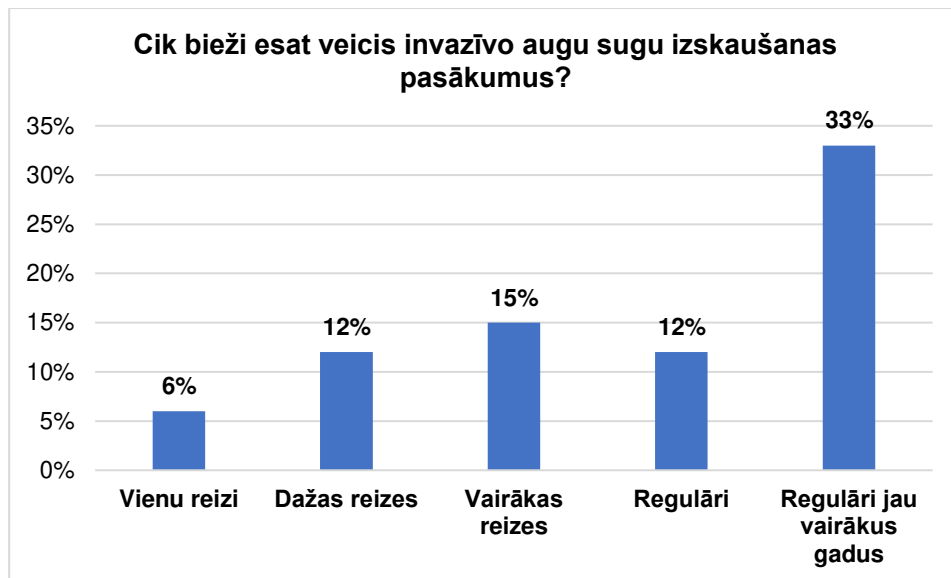
4.attēls. Īpašumos sastopamo invazīvo augu nosaukumi (respondentu sniegtie nosaukumi).

23 % respondentu lēš, ka īpašumā no invazīvajiem augiem ir viens vai daži augi, 16 % – nelielas audzes (<10 m² katra), 15 % – izklaidus vairākas vai daudzas nelielas audzes (<10 m² katra), 12 % – vietām lielas audzes (>10 m²), 2 % – ka lielākā daļa teritorijas aizaugusi ar tiem. To respondentu īpašumos, kas norādīja, ka teritorijas lielākā daļa aizaugusi ar invazīvajiem augiem, apsaimnieko īpašumus 2, 3 un 19 ha platībā un sastopamās invazīvās augu sugas nosauktas Sosnovska latvānis un Kanādas zeltslotiņa.

31 % respondentu min, ka augi jau tur bijuši kopš īpašuma iegādes, apsaimniekošanas sākuma, 28 % izplatījās no blakus teritorijām (kaimiņa īpašums, ceļmala, ezera vai upes krasts u.c.), 8 % nezina, kā augs nonācis viņu apsaimniekotajā īpašumā, 5 % neapzināti ievada ar augsni, stādiem, lopbarību u.tml., bet 4 % apzināti tos pavairoja, nezinot, ka tās ir invazīvas augu sugas.

Invazīvo augu izskaušanas pasākumus ir veikuši 77 % respondentu. Lielākā daļa (33 % no šiem respondentiem) dara to regulāri jau vairākus gadus (*skatīt 5.attēlu*). Analizējot pēc vecuma grupām respondentus, kuri ir veikuši invazīvo augu izskaušanas pasākumus ir respondenti virs 75 gadiem (100 %), jaunieši 26 – 35 gadu vecumā (90 %) un 16 – 25 gadu grupā (85,7 %). Pēc iegūtās izglītības visaktīvākie invazīvo augu sugu izskaušanā ir respondenti ar augstāko izglītību (84,5 %) un nepabeigtu

augstāko izglītību (75 %), bet pēc nodarbošanās veida visaktīvākie invazīvo augu izskaušanā ir bezdarbnieki (100 %) un studējošie (83,3 %).

5.attēls. Īpašumos sastopamo invazīvo augu izskaušanas pasākumu biežums

Regulāri jau vairākus gadus invazīvo augu sugu izskaušanas pasākumus vairāk veic jaunieši no 16 – 25 gadiem un respondenti vecumā virs 75 gadiem (66,77 %), kā arī respondenti ar vidējo izglītību (57,1 %), pēc nodarbošanās “cits” (75 %), studējošie (60 %), bezdarbnieki (57 %), pēc ienākumiem virs 2000 EUR (80 %) un mazāk par 500 EUR (51,6 %).

Uz jautājumu, kas tika darīts ar invazīvajiem augiem pēc izskaušanas pasākumu veikšanas, 45 % atstāja turpat, 33 % sadedzināja, 13 % pārvietoja uz citu atklātu vietu savā īpašumā (atvērtā tipa komposta kaudze, mežmala u.tml.) vai izbaroja lopiem, 8 % pārvietoja uz slēgta tipa komposta kaudzi vai citādi no apkārtējās vides nošķirtu vietu, bet 4 % pārvietoju uz citu atklātu vietu ārpus sava īpašuma (atvērtā tipa komposta kaudze, mežmala u.tml.).

Kā visbiežāk izmantoto invazīvo augu sugu apkarošanas metodi (*skatīt 4.tabulu*), respondenti min pļaušanu, zāģēšanu vai ciršanu – 44%, ziedkopu nogriešanu – 26 %, uzrakšanu – 24 %, uzāršanu vai cita veida mehānisku augsnes apstrādi – 21 % u.c. Par metožu efektivitāti kā iedarbīgākās tiek minētas pļaušana, zāģēšana vai ciršana (37 %), izrakšana (24 %), ziedkopu nogriešana (22 %), ķīmisko līdzekļu lietošana (17 %).

Pļaušanu, zāģēšanu vai ciršanu par ļoti iedarbīgu visvairāk uzskata respondenti vecuma grupā no 16 līdz 25 gadiem (50 %), kā daļēji iedarbīgu metodi visvairāk uzskata respondenti virs 75 gadiem (83,3 %), 66 -75 gadus veci (72,7 %) un 36 – 45 (68,6 %).

Nogātīšanu kā ļoti iedarbīgu metodi atzīst jaunieši 16 – 25 gadu vecuma grupā (33,3 %). Par šo metodi daudziem respondentiem (63 %) nav viedokļa.

Noklāšanu ar gaismas necaurlaidīgu plēvi vai mulču kā ļoti iedarbīgu metodi atzīst jaunieši 16 – 25 gadu vecuma grupā (33,3 %). Par šo metodi daudziem respondentiem (67,2 %) nav viedokļa.

Ziedkopu nogriešanu kā ļoti iedarbīgu metodi atzīst jaunieši 16 – 25 gadu vecuma grupā (50 %), kā daļēji iedarbīgu vecuma grupās no 26 – 55 gadiem (no 44 – 46 %).

Izrakšanu kā ļoti iedarbīgu metodi atzīst jaunieši 16 – 25 gadu vecuma grupā (50 %), no 36 – 55 gadiem (26 -28 %). Kopumā 46,5 % nav viedokļa par šīs metodes iedarbīgumu invazīvo augu izskaušanā.

Uzaršanu vai cita veida mehānisku augsnes apstrādi kā iedarbīgu metodi nezina vai nav izmantojuši (48 %) respondentu, t.sk. visvairāk vecumā virs 65 gadiem.

Par graudzāļu vai citu augu piesēšanu kā metodi nav zināšanu vai nav to izmantojuši 70,7 % respondentu, no tiem 36 -45 gadu vecuma grupā (82,6 %) un 66 -75 gadi (81,8 %), no tiem ar augstāko izglītību (74,2 %), pamata izglītību (75 %) un vidējo profesionālo izglītību (74,2 %).

Dedzināšanu kā ļoti iedarbīgu metodi novērtē vecuma grupā 16 – 25 gadiem (33,3 %) un 66 -75 gadi (27,3 %).

Ķīmisko līdzekļu lietošanu kā ļoti iedarbīgu metodi novērtē jaunieši 16 – 25 gadi (33,3 %) un virs 75 gadiem (33,3 %) un 50% respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību.

4.tabula. Invazīvo augu izskaušanas metodes un efektivitāte, %

Invazīvo augu izskaušanas metodes un efektivitāte, %					
	esmu izmantojis	izmantotās metodes efektivitāte			
		ļoti iedarbīga	daļēji iedarbīga	vāja, nav ieteicama	nezinu, nav viedokļa
pļaušana, zāģēšana vai ciršana	44	14	63	13	10
noganīšana	14	9	20	8	63
noklāšana ar gaismas necaurīdīgu plēvi vai mulču	11	11	16	6	67
ziedkopu nogriešana	26	6	38	11	45
izrakšana	24	25	25	3	47
uzaršana vai cita veida mehāniska augsnes apstrāde	21	14	30	8	48
graudzāļu vai citus augu piesēšana	10	4	15	10	71
dedzināšana	13	14	8	1	68
ķīmisko līdzekļu lietošana	15	21	15	7	57

Veikto pasākumu rezultātā, invazīvo augu aizņemtā platība apsaimniekotajā īpašumā 47 % ir samazinājusies, 18 % – bija pilnībā iznīcināta, taču ieviešas atkal no blakus teritorijām, 14 % – palikusi nemainīga, 8 % – audze ir pilnībā iznīcināta, 6 % – pieaugusi, 3 % – izplatījušās vēl citas invazīvās augu sugas, bet 1 % nezina esošo situāciju.

Jautājot par to, vai respondenti ir novērojuši, ka dažādu invazīvo augu sugu apkarošanai nepieciešams pielietot atšķirīgas izskaušanas metodes, vairāki norādīja, ka jā. Dažas sugas esot apkarot vieglāk, citas daudz sarežģītāk, bet plašākus komentārus nevēlējās sniegt. Tika uzsvērts, ka neatkarīgi no augu sugas, svarīgi šajā procesā ir būt neatlaidīgam un ievērot regularitāti. Lielākā daļa ir vienprātis, ka katrai

invazīvo augu sugas izskaušanai ir atrodama piemērotāka metode, visām viena neder, jo jāņem vērā auga uzbūve un veģetācija. Daži no viedokļiem, ar ko dalījās respondenti:

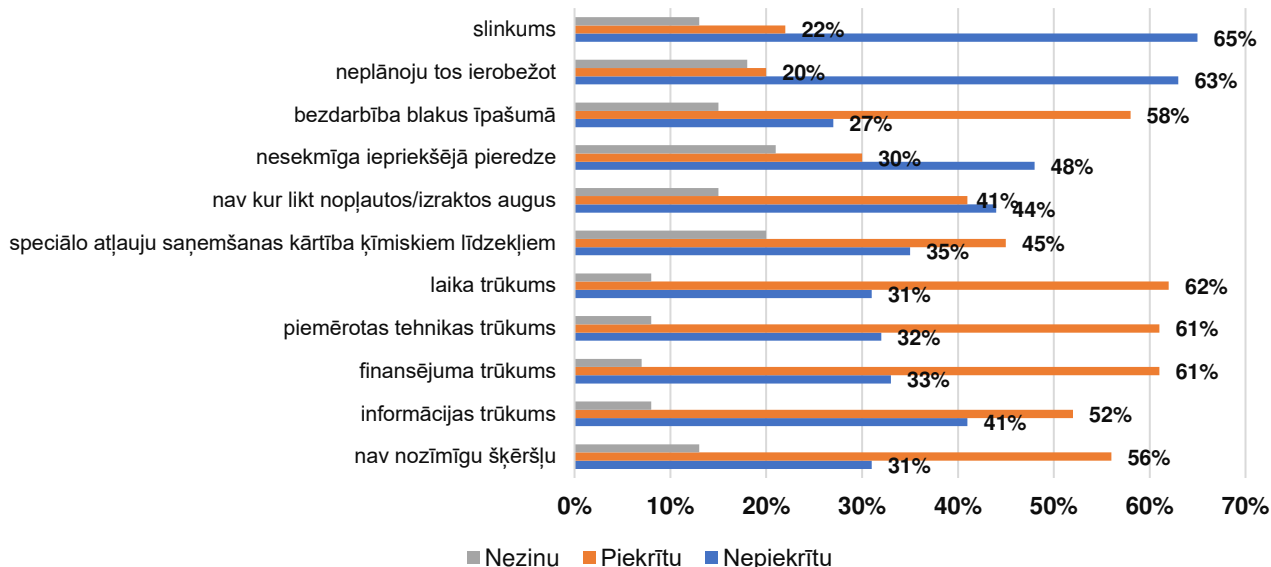
- Sosnovska latvānis:
 - Nosmacēšana (melna plēve un akmeņi pa virsu);
 - Nedarbojas mehāniskās metodes;
 - Jāizrok saknes, jāizžāvē un jāsadedzina;
 - Bieži min, ka tiekot galā ar latvāņiem savā apsaimniekotajā īpašumā [bet] cīņa nebeidzas, jo sēklas tiek iepūstas no blakus īpašumiem, kuri neveic darbības augu sugas ierobežošanai, piemēram, AS Latvijas valsts ceļi;
 - Dedzināšana;
 - Ķīmiskie līdzekļi.
- Daudzlapu lupīna:
 - Saknes izrakt grūti, palīdz bieža pļaušana, pākšu nolasīšana vai ziedkopu nogriešana.
- Vārpainā korinte:
 - Pie sakņu izrakšanas ļoti rūpīgi jāapietas ar saknēm.
- Puķu sprigane:
 - Ravēšana;
 - Noganīšana.
- Kanādas zeltslotiņa:
 - Savlaicīga noganīšana;
 - Ziedkopu griešana;
 - Izrakšana;
 - Pļaušana.

Savukārt tie 23 % respondentu, kas nav veikuši invazīvo augu sugu izskaušanas pasākumus, 8 % min, ka nezināja, ka tas ir jādara, 5 % neredz risku, ka augs radītu apdraudējumu, 4 % augi netraucē īpašuma apsaimniekošanai, 2 % to uzskata par dekoratīvu un nevēlas izskaust vai apzinās, ka būtu jāierobežo auga izplatība, bet nav pieejama tehnika, nav spēka, naudas u.tml., 1 % tas ir noderīgs, tāpēc nevēlas to izskaust vai normatīvie akti neparedz obligātu auga izskaušanu, tāpēc nav to darījuši, bet 0,5 % norādīja, ka necenšas to izskaust, jo blakus teritorijās īpašnieki neveic vai īpašums ir ar aprobežojumiem (ĪADT u.c.), kurā izskaušanas pasākumu veikšana ir apgrūtināta.

IV Motivācija

Kā galvenie iemesli, kas **traucē veikt invazīvo augu izskaušanu** visvairāk tika minēti tādi faktori (*skatīt 6.attēlu*) kā laika trūkums (62 %), finansējuma trūkums vai piemērotas tehnikas trūkums (61 %), kā arī bezdarbības trūkums blakus teritorijā (58 %) un informācijas trūkums (52 %). Kā vismazāk ietekmējošie faktori minēti slinkums (65 %), vēlme neveikt ierobežošanas pasākumus (63 %), kā arī nesekmīga iepriekšējā pieredze nav šķērslis (48 %).

Faktori, kas kavē invazīvo augu izskaušanu

6.attēls. Faktori, kas kavē invazīvo augu sugu izskaušanu

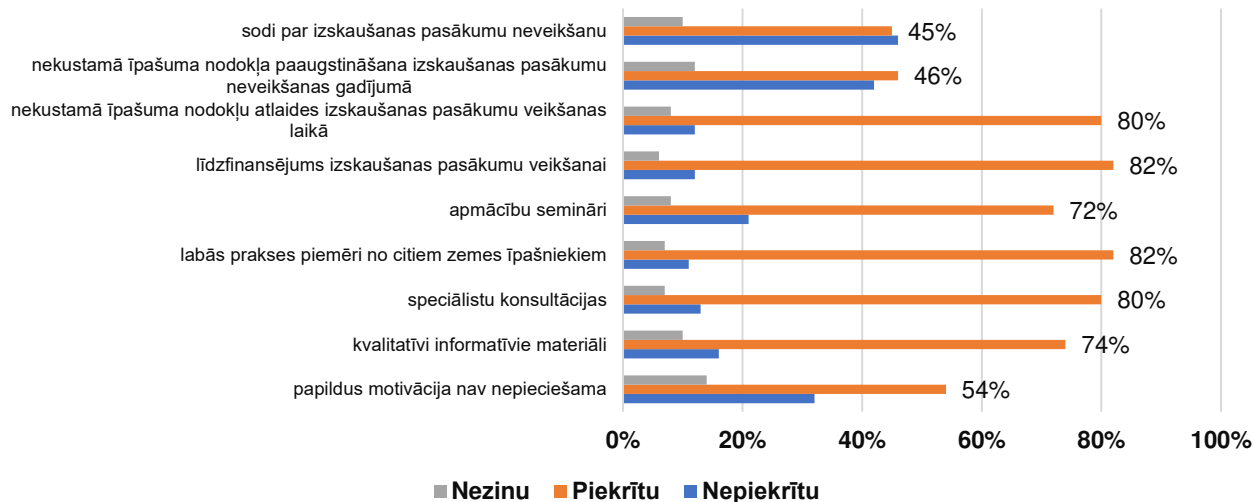
Pēc respondentu ienākumu līmeņa visvairāk nepiekrīt apgalvojumam, ka nav nozīmīgu šķēršļu, respondenti ar zemiem ienākumiem (<500 EUR) (35,3 %) un grupa, kura nav norādījusi ienākumu līmeni (37 %). Visvairāk piekrīt apgalvojumam, ka nav nozīmīgu šķēršļu invazīvo sugu izskaušanai, respondenti ar ienākumiem virs 1100 (71,4 %) un 2000 EUR (71,4 %). Visvairāk respondenti ar augstiem ienākumiem virs 2000 EUR (57,1%) nepiekrīt, ka būtu informācijas trūkums par invazīvo augu izskaušanu. 64,2 % respondentu ar ienākumiem no 1000 līdz 200 EUR norāda, ka piekrīt informācijas trūkumam. Visvairāk finansējuma trūkumam piekrīt respondenti ar zemiem ienākumiem zem 500 EUR (67,5 %) un respondenti ienākumu grupā no 871 līdz 1100 EUR (65,4 %). Piemērotas tehnikas trūkumam arī visvairāk piekrīt respondenti ar zemiem ienākumiem zem 500 EUR (67,5 %) un respondenti ienākumu grupā no 871 līdz 1100 EUR (63,4 %). Laika trūkums visvairāk kavē invazīvo augu izskaušanu respondentiem ar ienākumiem no 671 līdz 870 EUR (82,5 %). Bezdarbību blakus īpašumā visvairāk kā kavējošu faktoru norāda respondenti ar ienākumiem virs 2000 EUR (85,7 %).

Pēc izglītības līmeņa respondenti ar vidējo izglītību visvairāk (65,5 %) ir norādījuši, ka piekrīt informācijas trūkumam par invazīvo augu izskaušanu. Visvairāk ar vidējo izglītību piekrīt, ka pietrūkst finansējuma (69 %) un speciālo atļauju saņemšanas kārtība ķīmiskajiem līdzekļiem (62 %) ir kavējoša, kā arī ar vidējo izglītību respondenti visvairāk norāda, ka nav kur likt nopļautos/izraktos augus (58,6 %). Tāpat visvairāk respondenti ar vidējo izglītību neplāno izskaust invazīvās augu sugas (24,1 %). Piemērotas tehnikas trūkumu visvairāk ir norādījuši respondenti ar pamata izglītību (81,8 %). Laika trūkums invazīvo augu izskaušanai kā nozīmīgs faktors ir visvairāk minēts respondentiem ar augstāko izglītību (68 %). Bezdarbību blakus īpašumā visvairāk kā kavējošu faktoru norāda respondenti ar pamatzglītību (63,6 %) un respondenti ar augstāko izglītību (60,4 %). Slinkums kā kavējošs faktors visizteiktāk ir respondentiem ar pamata izglītību (36,4 %).

Kā **motivācijas paaugstināšanas instrumenti** invazīvo augu sugu izskaušanai visvairāk tiek minēts (skatīt 7.attēlu) labās prakses piemēri no citiem zemes apsaimniekotājiem (82 %), līdzfinansējums

izskaušanas pasākumu veikšanai (82 %), nekustamā īpašuma nodokļu atlaides izskaušanas pasākumu veikšanas laikā (80 %) un speciālistu konsultācijas (80 %), kā arī kvalitatīvi informatīvie materiāli (74 %). Savukārt, respondentu viedoklis par tādiem faktoriem kā sodi par izskaušanas pasākumu neveikšanu vai nekustamā īpašuma nodokļa paaugstināšana izskaušanas pasākumu neveikšanas gadījumā dalās uz pusēm.

Faktori, kas veicinātu motivāciju invazīvo augu sugu izskaušanai

7.attēls. Faktori, kas veicinātu motivāciju invazīvo augu sugu izskaušanai

Pēc izglītības līmeņa visvairāk respondentu ar augstāko izglītību (59 %) un pamata izglītību (54,5 %) norāda, ka nav nepieciešama papildus motivācija invazīvo augu izskaušanai. Kvalitatīviem informatīviem materiāliem kā veicinošiem visvairāk piekrīt respondenti ar vidējo izglītību (86,2 %). Speciālistu konsultācijas visvairāk novērtē respondenti ar vidējo izglītību (96,5 %) un nepabeigtu augstāko izglītību (94,7 %). Labās prakses piemērus no citiem zemes īpašniekiem visvairāk (89,7 %) novērtē respondenti ar vidējo izglītību, kā arī apmācību seminārus (93 %) un nekustamā īpašuma nodokļa atlaides izskaušanas pasākumu veikšanas periodā (93,1 %). Savukārt, sodus par izskaušanas pasākumu neveikšanu visvairāk atbalsta respondenti ar pamata izglītību (54,5 %).

Kā minēts iepriekš, bieži invazīvo augu sugu apkarošanā respondentiem problēmas rada tas, ka **invazīvās augu sugas netiek ierobežotas blakus esošajos īpašumos**. Kā rāda aptaujas rezultāti, lielākoties respondenti nerisina šo jautājumu (*skatīt 5.tabulu*) ar blakus esošā īpašuma apsaimniekotājiem. Tikai apmēram trešā daļa no respondentiem ir konsultējuši vai mēģinājuši pārliecināt kaimiņu par pasākumu veikšanas nepieciešamību, iesaistījušies izskaušanas pasākumu veikšanā ārpus sava apsaimniekotā īpašuma. Tikai 7 % ir ziņojuši atbildīgajām institūcijām par problēmu blakus īpašumā, savukārt 28 % nav darījuši neko, jo uzskata, ka tā ir blakus īpašuma apsaimniekotāja atbildība. Domājot par situācijas risināšanu nākotnē respondenti plāno turpināt esošās darbības attiecībā uz šiem blakus īpašumiem. 14 % respondentu norādīja, ka plāno ziņot par problēmu attiecīgajām institūcijām turpmāk.

5.tabula. Rīcības, lai novērstu invazīvo augu sugu ienākšanu no blakus īpašuma (%)

	esmu darījis līdz šim		plānoju nākotnē		
	jā	nē	jā	nē	nezinu
konsultējis vai mēģinājis pārliecināt kaimiņu	21	79	24	40	36
iesaistījies izskaušanas pasākumu veikšanā ārpus sava īpašuma	21	79	19	47	34
ziņojis atbildīgajām institūcijām	7	93	14	50	35
nedarīju neko, jo tā ir kaimiņa atbildība	26	74	9	49	42
nedarīju neko, jo blakus īpašumos nav invazīvo augu	28	72	12	44	44

Pēc izglītības līmeņa visbiežāk kaimiņu konsultē vai pārliecina respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (36,8 %). Visbiežāk kaimiņus nepārliecina/nekonsultē respondenti ar vidējo izglītību (86,2 %) un pamata izglītību (81,8 %). Respondenti ar augstāko izglītību visvairāk ir iesaistījušies izskaušanas pasākumos ārpus sava īpašuma (27,6 %). Respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (42,1 %) nākotnē plāno pārliecināt/konsultēt kaimiņu par invazīvo augu izskaušanu, bet visvairāk to neplāno darīt respondenti ar vidējo profesionālo izglītību (46,7 %). 44,8 % ar vidējo izglītību nezina vai viņi nākotnē iesaistītos invazīvo augu izskaušanas pasākumos ārpus sava īpašuma.

Uz atvērtu jautājumu par to, kas, viņuprāt, varētu vēl celt motivāciju izskaust invazīvās augu sugas un vai ir pietiekama informētība par invazīvajām augu sugām, atbildes sniedza 81 % respondentu.

No tiem gandrīz puse, **49 %** atzīmēja un uzsvēra, ka informācija **nav pietiekama**. Tika minēts, ka **informācija trūkst arī svešvalodās**, ņemot vērā, ka daudzi īpašumi nepieder latviešu valodā runājošiem cilvēkiem. Norādīts, ka pietrūkst **informācijas par visām invazīvajām augu sugām**, jo pārsvarā pieejama par daudzlapu lupīnām, Kanādas zeltslotiņām vai Sosnovs la latvāni, taču invazīvo augu sugu saraksts ir plašāks. Tika pausts viedoklis, ka būtu **jāinformē** ne tikai par invazīvajām augu sugām, bet **arī par īpaši aizsargajām augu sugām**. Kā piemērs informācijas un zināšanu trūksam tiek minēts, ka vietnē *Facebook* manīts sludinājums, kurā tiek pārdoti Kanādas zeltslotiņas stādi. Savukārt **12 %** no respondentiem puda viedokli, ka informācija **ir pietiekama**, ja vien pašam apsaimniekotājam ir interese par šo tēmu un vēlme to izziņāt. Tika minēts, ka mūsdienās novērota attieksme *“ielejiet man zināšanas mutē un tad es vēl padomāšu, vai tas man ir vajadzīgs”*, kas arī rada problēmas invazīvo augu sugu izskaušanā.

Kā galvenie faktori motivācijas celšanai bija nosaukti: finansiāls atbalsts (34 %), izglītošanas pasākumi (t.sk. individuālas tikšanās ar speciālistiem un ekspertiem, semināri) un informētības palielināšana (9 %), speciālas tehnikas iegāde (5 %), sodu un brīdinājumu sistēma vai nekustamā īpašuma nodokļa paaugstināšana par neapsaimniekotiem īpašumiem (10%). Tika minēti arī tādi faktori kā nodokļu atlaides, fiziska palīdzība no pašvaldības, valsts vai kaimiņiem (talku veidā kopienās un teritorijās, kur saskaras ar kāda invazīva auga sugas izplatību), pieejamība ķīmiskajiem līdzekļiem, personalizēti atgādinājumi, rīcības plāns vai shēma, kā apkarot konkrētu invazīvo augu sugu. Informāciju būtu nepieciešams izplatīt kampaņveidīgi plašākā teritorijā (piemēram, pagasts), kā arī personīga

komunikācija starp speciālistu un zemes apsaimniekotāju. Informējot, **uzsvērt negatīvo ekonomisko ietekmi**, ja invazīvās augu sugas netiek izskaustas.

Kā **traucējošus faktoros** aptaujātie min laika trūkumu vai attālumu no dzīvesvietas un apsaimniekojamā īpašuma, zemes īpašnieku neieinteresētība un zemes neapsaimniekošana. Daudzkārt atbildēs tika minēts, ka vispirms valstij un pašvaldībai (t.sk. auto ceļu malas, nogāzes) būtu jārada labs piemērs invazīvo augu sugu izskaušanā, citādi rodas situācijas, ka privātais zemes apsaimniekotājs nevar pilnībā to veikt savā īpašumā.

Tika pausts arī viedoklis, ka nekādi motivācijas pasākumi nelīdzēs, ja zemes apsaimniekotājam pašam nebūs vēlme un ieinteresētība sakopt īpašumu.

Atvērtajā jautājumā par to, kā respondenti vērtē valsts un pašvaldības pārstāvju līdzšinējo iesaisti sabiedrības informēšanā par invazīvajām augu sugām un to izplatības ierobežošanu, atbildēja 77 % respondentu. No tiem 85 % valsts un pašvaldību līdzšinējo iesaisti vērtēja negatīvi, vāji kritiski vai nepietiekami. 11 % to vērtē kā apmierinošu vai pietiekamu, tiek uzsvērt informēšana par Sosnovska latvāni. 4 % nav pievērsuši tam uzmanību.

Tika minēti dažādi piemēri, gan tādi, kur pašvaldība neveic invazīvo augu sugu apkarošanu savos apsaimniekojamajos īpašumos, gan tādi, kur to veic ļoti aktīvi gadu no gada. Respondenti min, ka pietrūkst sistemātiskuma un atbildīgā persona pašvaldībā, kas strādātu ar šiem jautājumiem vai speciālists, pie kā varētu vērsties gan ar jautājumiem, gan ierosinājumiem. Dažām pašvaldībām vienīgā novērotā rīcība ir sodu uzlikšana zemes īpašiekam. Ir minēti arī pozitīvi piemēri, kur pašvaldības izplata informāciju kampaņveidīgi vai rīko izglītojošus seminārus. Daži respondenti min, ka liels palīgs ir sociālais medijs *Facebook*, kur iespējams sekot Dabas aizsardzības pārvaldes ievietotajai informācijai un uzzināt aktuālo.

Atvērtajā jautājumā par to, kas būtu jādara iesaistītajām pusēm, lai veicinātu invazīvo augu sugu izplatības apkarošanu, atbildēja 75 % respondentu. 16 % uzskata, ka jāveic izmaiņas normatīvajos aktos vai jāpiesaista nacionāli un starptautiski projekti, tādējādi motivējot (finansiāls atbalsts, kompensāciju sistēma, atbalsts tehnikas iegādei u.c.) vai piespiežot rīkoties zemes īpašniekus/apsaimniekotājus (sodu u.c.); 23 % uzskata, ka jāveic plaši sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi (semināri, konsultācijas, informācijas medijos, TV, pa pastu u.c.); 21 % uzskata, jākopj īpašums un jāveic invazīvo augu sugu izskaušana, pret šo darbu izturoties atbildīgi un veicot regulāru apsekošanu, lai konstatētu, vai invazīvā augu suga ir pilnībā izskausta; 33 % uzskata, ka visām iesaistītajām pusēm ir regulāri jāsadarbojas un jādarbojas kopīga mērķa vārdā; 1 % pauž viedokli, ka būtu jārod risinājums un finansiāls atbalsts zinātnieku un speciālistu darbam, kā darbības invazīvo augu izskaušanai padarīt efektīvākas.

Atvērtajā jautājumā par to, kam būtu jāuzņemas galvenā atbildība par invazīvo augu sugu izplatības ierobežošanu, atbildēja 75 % respondentu. No tiem 8 % uzskata, ka tas ir jādara visiem kopā (sabiedrībai kopumā), jo invazīvās augu sugas ietekmē kopējo Latvijas ainavu; 46 % uzskata, ka tas jādara zemes īpašiekam/apsaimniekotājam (uzsverot arī valsts un pašvaldības īpašumus); 8 % uzskata, ka tas jādara pašvaldībai; 9 % uzskata, ka tas jādara valstij vai valsts institūcijām (neminot konkrēti kādām); 19 % uzskata, ka tas jādara kopīgi zemes apsaimniekotājam, pašvaldībai un valstij; 9 % min konkrēti tādas institūcijas un organizācijas kā Valsts augus aizsardzības dienests, Lauku atbalsta dienests, Latvijas lauku konsultāciju centrs, Valsts vides dienests, Dabas aizsardzības pārvalde, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Zemkopības ministrija, VAS „Latvijas autoceļu uzturētājs”, bet 1 % pauž viedokli, ka nevajag meklēt vainīgos.

SECINĀJUMI

1. ZEMES ĪPAŠUMS UN TĀ APSAIMNIEKOŠANA

- 1.1. 81 % no respondentiem veic sev piederoša īpašuma apsaimniekošanu, 10 % veic sev nepiederoša īpašuma apsaimniekošanu, bet 9 % veic abu veidu apsaimniekošanu.
- 1.2. Aptaujas anketas respondentu un to apsaimniekoto īpašumu sadalījums Latvijas teritorijā ir reprezentatīvs, izklaidus pārklāj visu Latvijas teritoriju un nav krasas viena reģiona pārstāvniecības.
- 1.3. Respondentu īpašumtiesību ilgums vairumam (66 % aptaujāto) ir 10 gadi, 17 % aptaujāto 2-5 gadi, 5 % - līdz vienam gadam. Vērtējot atbildes uz jautājumiem no īpašumtiesību ilguma, netika atrastas izteiktas korelācijas.
- 1.4. Visvairāk - 42 % respondentu, kuri norādīja apsaimniekotā īpašuma lielumu, apsaimnieko zemes platības no 10-50 ha.
- 1.5. Nozīmīgākie respondentu norādītie īpašuma izmantošanas veidi ir: lauksaimniecība 41 %, piemājas saimniecība 36 % vai viensēta kā dzīvesvieta 25 %. Visbiežāk minētā kombinācija starp izmantošanas veidiem: lauksaimniecība, mežsaimniecība un piemājas saimniecība.

2. ZINĀŠANAS PAR INVAZĪVAJĀM AUGU SUGĀM

- 2.1. Respondenti piekrīt apgalvojumiem, ka invazīvie augi ir kā nezāles, kas jāierobežo (79 %), tā ir būtiska problēma Latvijā (75 %), rada ekonomiskus zaudējumus (68 %), taču nepiekrīt, ka invazīvo augu sugas palielina dabas daudzveidību (69 %), izdaiļo ainavu (59 %) vai var būt saimnieciski izdevīgas (69 %).
- 2.2. No dotajiem augu attēliem, kur 5 attēlos bija invazīvās un 3 ne invazīvas sugas, vislabāk, kā invazīvo augu, respondenti atpazīst daudzlapu lupīnu (89 % aptaujāto) un Kanādas zeltslotiņu (82 % respondentu).
- 2.3. Respondenti savas zināšanas par invazīvajām augu sugām vērtē kā viduvējas. 49 % no respondentiem jūtas norūpējušies par invazīvo augu izplatību Latvijā.
- 2.4. 52 % no respondentiem ir apsekojuši savus īpašumus, lai noskaidrotu invazīvo augu sugu sastopamību, 28 % nav pievērsuši tiem uzmanību.
- 2.5. 52 % respondentu atzīmēja, ka šobrīd īpašumā ir invazīvie augi, 11 % tie ir bijuši, 21 % nezina, bet 16 % īpašumos nav invazīvo augu sugu.

3. PIEREDZE UN RĪCĪBAS

- 3.1. 63 % respondentu atzina, ka viņu īpašumā kādreiz vai patreiz ir kāda no invazīvo augu sugām.
- 3.2. 23 % respondentu min, ka īpašumā no invazīvajiem augiem ir viens vai daži augi, 16 % – nelielas audzes (<10 m² katra).
- 3.3. Kā visbiežāk sastopamo invazīvo augu sugu apsaimniekotajā īpašumā tiek nosauktas Sosnovska latvānis, Kanādas zeltslotiņa un daudzlapu lupīna. Respondenti nosaukuši

arī tādas augu sugas, kas nav invazīvi augi vai lietoti tautas nosaukumi, kas ne visas sugas ļauj droši identificēt.

- 3.4. 31 % respondentu min, ka invazīvie augi īpašumā bijuši kopš tā iegādes vai apsaimniekošanas sākuma, 28 % min, ka tie izplatījās no blakus teritorijām (kaimiņa īpašums, ceļmala, ezera vai upes krasts u.c.), 8 % nezina kā augs nonācis viņu apsaimniekotajā īpašumā, savukārt 4 % tos pavairojuši apzināti, nezinot, ka tās ir invazīvas augu sugas.
- 3.5. Invazīvo augu izskaušanas pasākumus ir veikuši 77 % respondentu.
- 3.6. Lielākā daļa (33 % no respondentiem, kas veikuši invazīvo augu sugu izskaušanas pasākumus) dara to regulāri jau vairākus gadus.
- 3.7. Pēc invazīvo augu izskaušanas pasākumu veikšanas 45 % respondentu tos atstāja turpat, 33 % - sadedzināja, 13 % - pārvietoja uz citu atklātu vietu savā īpašumā (atvērtā tipa komposta kaudze, mežmala u.tml.).
- 3.8. Respondenti, kas nav veikuši invazīvo augu izskaušanas pasākumus, 8 % min, ka nezina, ka tas ir jādara, 5 % neredz risku, ka augs radītu apdraudējumu, 4 % augi netraucē īpašuma apsaimniekošanai, 2 % to uzskata par dekoratīvu un nevēlas izskaust vai apzinās, ka būtu jāierobežo auga izplatība, bet nav pieejama tehnika, nav spēka, naudas u.tml., 1 % tas ir noderīgs, tāpēc nevēlas to izskaust vai normatīvie akti neparedz obligātu auga izskaušanu, tāpēc nav to darījuši, bet 0,5 % norādīja, ka necenšas to izskaust, jo blakus teritorijās īpašnieki to neveic vai īpašums ir ar aprobežojumiem (ĪADT u.c.), kurā izskaušanas pasākumu veikšana ir apgrūtināta.
- 3.9. Kā visvairāk izmantotās invazīvo augu izskaušanas metodes tiek minētas pļaušana, zāģēšana vai ciršana, ziedkopu nogriešana vai izrakšana. Taču par visefektīvākajām metodēm tiek sauktas izrakšana vai ķīmisko līdzekļu lietošana.
- 3.10. Respondenti norādīja, ka katrai invazīvajai augu sugai jāpielieto atšķirīga izskaušanas metode, taču pats galvenais izskaušanas procesā ir regularitāte un neatlaidība.
- 3.11. Veikto pasākumu rezultātā, invazīvo augu aizņemtā platība apsaimniekotajā īpašumā 47 % ir samazinājusies, 18 % – bija pilnībā iznīcināta, taču ieviešas atkal no blakus teritorijām.

4. MOTIVĀCIJA

- 4.1. Galvenie iemesli, kas traucē veikt invazīvo augu izskaušanu visvairāk tika minēti tādi faktori kā laika trūkums (62 %), finansējuma trūkums vai piemērotas tehnikas trūkums (61 %).
- 4.2. Motivācijas paaugstināšanas instrumenti invazīvo augu sugu izskaušanai visvairāk tiek minēti: labās prakses piemēri no citiem zemes apsaimniekotājiem (82 %), līdzfinansējums izskaušanas pasākumu veikšanai (82 %), nekustamā īpašuma nodokļu atlaides izskaušanas pasākumu veikšanas laikā (80 %) un speciālistu konsultācijas (80 %), kā arī kvalitatīvi informatīvie materiāli (74 %).
- 4.3. Invazīvo augu sugu apkarošanā respondentiem problēmas rada tas, ka invazīvās augu sugas netiek ierobežotas blakus esošajos īpašumos.

- 4.4. Gandrīz puse, 49 % atzīmēja un uzsvēra, ka informācija par invazīvajām augu sugām nav pietiekama. Tika minēts, ka informācija trūkst arī svešvalodās, ņemot vērā, ka daudzi īpašumi nepieder latviešu valodā runājošiem cilvēkiem.
- 4.5. 85 % no apsaimniekotājiem valsts un pašvaldību līdzšinējo iesaisti vērtē invazīvo augu sugu izskaušanā negatīvi, vāji, kritiski vai nepietiekami.
- 4.6. Lai veicinātu invazīvo augu sugu izplatības apkarošanu, 16 % uzskata, ka jāveic izmaiņas normatīvajos aktos vai jāpiesaista nacionāli un starptautiski projekti, tādējādi motivējot (finansiāls atbalsts, kompensāciju sistēma, atbalsts tehnikas iegādei u.c.) vai piespiežot rīkoties zemes īpašniekus/apsaimniekotājus (sodu u.c.); 23 % uzskata, ka jāveic plaši sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi (semināri, konsultācijas, informācija medijos, TV, pa pastu u.c.).
- 4.7. Par to, kam jāuzņemas galvenā atbildība par invazīvo augu sugu izplatības ierobežošanu, 8 % uzskata, ka tas ir jādara visiem kopā (sabiedrībai kopumā), jo invazīvās augu sugas ietekmē kopējo Latvijas ainavu; 46 % uzskata, ka tas jādara zemes īpašniekam/apsaimniekotājam (uzsverot, arī valsts un pašvaldības īpašumus); 8 % uzskata, ka tas jādara pašvaldībai; 9 % uzskata, ka tas jādara valstij vai valsts institūcijām (neminot konkrēti kādām); 19 % uzskata, ka tas jādara kopīgi zemes apsaimniekotājam, pašvaldībai un valstij.

5. IZGLĪTĪBA

- 5.1. Analizējot respondentu atbildes pēc iegūtā izglītības līmeņa, var secināt, ka būtiski ir izglītēt zemju īpašniekus un apsaimniekotājus ar iegūtu vispārējo vidējo izglītību. Viņu sniegtās atbildes norāda, ka viņi ir gatavi saņemt kvalitatīvus informatīvus materiālus un piedalīties apmācību semināros.
- 5.2. Respondenti ar nepabeigtu augstāko izglītību (iespējams studējošie) ir aktīvi un piedalās izskaušanas pasākumos, t.sk. sazinās ar kaimiņu zemju īpašniekiem.
- 5.3. Respondenti ar augstāko izglītību, kaut ir aizņemti, piedalās pasākumos ārpus sava īpašuma, lai izskaustu invazīvās augu sugas.
- 5.4. Respondentu ar iegūtu pamata izglītību sniegtās atbildes liecināja, ka viņi ir darītāji, tādēļ ir svarīgas zināšanas par invazīvajiem augiem un atbilstošākajām metodēm to izskaušanā.
- 5.5. Sagatavojot izglītojošos materiālus un pasākumus būtiski ir iekļaut pilnu ciklu par invazīvajiem augiem (kāpēc izskaust, kā atpazīt, izskaušanas metodes, ko darīt ar izraktajiem/ nopļautajiem invazīvajiem augiem, kā komunicēt ar kaimiņiem, kam to darīt u.c.)

Pielikums nr. 1. Aptaujas anketas paraugs.

Invazīvās augu sugas un to izplatības ierobežošana Latvijā

Aptaujas mērķis ir noskaidrot privāto **zemes īpašnieku un apsaimniekotāju** zināšanas, attieksmi un pieredzi par invazīvām augu sugām Latvijā. Kādas metodes tiek izmantotas, lai ierobežotu invazīvo augu sugu izplatību? Kas motivētu vairāk iesaistīties to izplatības ierobežošanā? Daļēji aptauja kalpo kā ierosme izziņāt vairāk par šo tēmu. Atbilstoši Augu aizsardzības likumam invazīvā augu suga ir:

Latvijas dabai neraksturīga suga, kura apdraud vietējās sugas un to dzīvotnes vai rada ekonomiskus zaudējumus, kaitējumu cilvēka veselībai vai videi.

Visplašāk sastopamā un zināmākā invazīvo augu suga ir Sosnovska latvānis, bet kopumā par invazīvām Latvijā tiek uzskatītas aptuveni 40 augu sugas, kas ievestas gan kā krāšņumaugi, gan izmantošanai lopbarībā vai citos saimnieciskos nolūkos. Par invazīvām sugām neuzskata plaši izplatījušās vietējās sugas un svešzemju izcelsmes lauksaimniecības nezāles vai kaitēkļus, ja vien tās neapdraud arī vietējās sugas vai dabiskās dzīvotnes.

Aptauja ir anonīma, pētījumā tiks izmantoti dati par zemes īpašnieku, apsaimniekotāju un citu apsaimniekošanā iesaistīto personu atbildēm tikai apkopotā veidā un šī pētījuma mērķim. Tiek ievērota privātuma politika attiecībā uz iesaistīto personas datu aizsardzību (piemēram, par īpašumu un tā atrašanās vietu), pamatojoties uz 2016. gada 27. aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2016/679.

Anketas pilnvērtīga aizpilde aizņems ~30 min. laika. Ļoti novērtējam Jūsu ieguldījumu!

Ja anketu izsniedza LLKC konsultants, tad ievadiet LLKC kodu šeit: _____.

I Zemes īpašums un tā apsaimniekošana

1.1. Atzīmējiet, vai Jūsu īpašumā ir zeme vai veicat citām personām piederoša zemes īpašuma apsaimniekošanu (*turpmākajos jautājumos gan īpašumā esošie, gan nomātie zemes īpašumi tiks apzīmēti kā "Jūsu īpašums"*): (*iespējams atzīmēt vairākas izvēles*):

- ☐ manā (t. sk. ģimenes vai juridiskās personas, kur pieder kapitāldaļas) īpašumā ir zemes īpašums
- ☐ veicu sev nepiederoša (piemēram, nomāta) zemes īpašuma apsaimniekošanu
- ☐ cits: _____

1.2. Lūdzu atzīmējiet Jūsu īpašuma atrašanās vietu (*ja ir vairāki īpašumi, tad to, kurā varētu būt visvairāk invazīvo augu vai lielāko no īpašumiem*) (*kartē elektroniskajai anketai*) vai norādiet pasta indeksu _____

1.3. Cik gadus zeme ir Jūsu īpašumā vai apsaimniekojat to?

- ☐ <1 gadus
- ☐ 2–5 gadus
- ☐ 5–10 gadus
- ☐ >10 gadus

1.4. Norādiet lūdzu, cik liela ir Jūsu īpašuma kopējā platība (ha) _____

1.5. Kurš no minētajiem raksturojumiem visprecīzāk atbilst Jūsu īpašumam (*iespējams atzīmēt vairākas izvēles*):

- ☐ lauksaimniecība
- ☐ mežsaimniecība
- ☐ lauku tūrisms
- ☐ piemājas saimniecība
- ☐ viensēta kā dzīvesvieta
- ☐ savrupmāja ciemā vai citā blīvi apdzīvotā vietā kā dzīvesvieta

Komentāri _____

II Zināšanas par invazīvām augu sugām

2.1. Lūdzu, novērtējiet apgalvojumus atbilstoši jūsu viedoklim par invazīvo augu izplatīšanos (*lūdzu, atzīmējiet ar x*):

invazīvo augu izplatīšanās:	pilnībā nepiekrītu	drīzāk nepiekrītu	drīzāk piekrītu	pilnībā piekrītu	nezinu
palielina dabas daudzveidību					
rada ekonomiskus zaudējumus					
var būt saimnieciski izdevīga					
samazina īpašuma vērtību					
ir dekoratīvi, izdaiļojot ainavu					
apdraud cilvēku vai dzīvnieku veselību					
ir būtiska problēma Latvijā					
ir kā nezāles, kas jāierobežo					

Komentāri _____

2.2. Lūdzu, atzīmējiet, kuri 5 no 8 augiem attēlos ir invazīvi, pierakstot klāt to nosaukumus, ja zināmi (*invazīvās sugas atzīmējiet ar x*):

A		☐ nosaukums: _____	B		☐ nosaukums: _____
C		☐ nosaukums: _____	D		☐ nosaukums: _____

E		☐ nosaukums: _____	F		☐ nosaukums: _____
G		☐ nosaukums: _____	H		☐ nosaukums: _____

Komentāri _____

2.3. Kā Jūs vērtējat savas zināšanas un attieksmi pret invazīviem augiem? (ierakstiet x starp diviem pretējiem apgalvojumiem, atzīmējot atbilstošo, kur 5 = pilnībā atbilst labajā pusē rakstītajam, 1 – kreisajā; vai izvēloties kādu no daļēji atbilstošām vērtībām vienā vai otrā virzienā):

	1	2	3	4	5	
nav zināšanu						ir padziļinātas zināšanas
invazīvos augus neprotu atšķirt						ļoti labi pazīstu invazīvos augus
nav zināšanu, kā ierobežot invazīvos augus						labi zinu paņēmienus, kā ierobežot to izplatību
nejūtos satraukts par invazīvo augu izplatības ietekmi						jūtos norūpējies par šo jautājumu

2.4. Vai esiet mēģinājis noskaidrot invazīvo augu sastopamību Jūsu īpašumā?

- ☐ esmu apsekojis īpašumu, lai noskaidrotu to sastopamību
☐ esmu mēģinājis noskaidrot dažus nezināmos augus, lai saprastu, vai tie ir invazīvi
☐ neesmu pievērsis tam uzmanību
☐ kāds cits ir vēršis uz tiem manu uzmanību
☐ cits _____

2.5. Vai Jūsu īpašumā pašlaik ir vai agrāk ir bijuši invazīvie augi?

- ☐ jā, ir
☐ jā, bija
☐ nē (Ja izvēlējāties šo variantu, lūdzu turpiniet ar anketas 4. daļu)
☐ nezinu (Ja izvēlējāties šo variantu, lūdzu turpiniet ar anketas 4. daļu)

Komentāri _____

III Pieredze un rīcības

3.1. Lūdzu, nosauciet Jūsu īpašumā esošās invazīvo augu sugas vai, ja nezināt to nosaukumus, raksturojiet to izskatu: _____

3.2. Vai Jums ir zināms, kā invazīvie augi tur ieviesās? (iespējams atzīmēt vairākas izvēles):

- ☐ tie tur bija jau kopš īpašuma iegādes/apsaimniekošanas sākuma
- ☐ tika apzināti pavairoti, nezinot, ka tie ir invazīvi;
- ☐ tika neapzināti ievesti ar augsni, stādiem, lopbarību u.tml.;
- ☐ izplatījās no blakus teritorijām (kaimiņa īpašums, ceļmala, ezera vai upes krasts u.c.);
- ☐ nezinu
- ☐ cits _____

3.3. Cik lielu īpatsvaru Jūsu īpašumā aizņem/aizņēma invazīvie augi?

- ☐ viens vai daži augi;
- ☐ neliela audze (<10 m²);
- ☐ izklaidus vairākas vai daudzas nelielas audzes (<10 m² katra);
- ☐ vietām lielas audzes (>10 m²);
- ☐ lielākā daļa ir aizaugusi ar tiem;
- ☐ cits _____

3.4. Vai veicat vai esat veicis invazīvo augu izskaušanas pasākumus Jūsu īpašumā?

- ☐ jā
- ☐ nē

3.5. Ja atbilde uz 3.4. ir “jā” vai “nē”, cik bieži veicat invazīvo augu izskaušanas pasākumus (novērtējot aktivitātes biežumu no 1–5, kur 1 – vienreiz; 5 – regulāri un daudzkārt)?

	1	2	3	4	5	
vienu reizi						regulāri jau vairākus gadus

Komentāri _____

3.6. Ja atbilde uz 3.4. ir “jā”, ko Jūs darījāt ar invazīvajiem augiem pēc to nopļaušanas, izrakšanas u.tml.:
(iespējamās vairākas izvēles)

- ☐ atstāju turpat
- ☐ pārvietoju uz citu atklātu vietu savā īpašumā (atvērtā tipa komposta kaudze, mežmala u.tml.)
- ☐ pārvietoju uz citu atklātu vietu ārpus sava īpašuma (atvērtā tipa komposta kaudze, mežmala u.tml.)
- ☐ pārvietoju uz slēgta tipa komposta kaudzi vai citādi no apkārtējās vides nošķirtu vietu
- ☐ sadedzināju
- ☐ izbaroju lopiem
- ☐ cits _____

3.7. Ja atbilde uz 3.4. ir “nē”, kāpēc neesat veicis? *(iespējamās vairākas izvēles)*

- ☐ nezināju, ka to nepieciešams darīt
- ☐ neredzu risku, ka augs radītu apdraudējumu
- ☐ augs neapgrūtina īpašuma apsaimniekošanu
- ☐ augs ir dekoratīvs, nevēlos to izskaust
- ☐ augs ir noderīgs, nevēlos to izskaust
- ☐ apzinu, ka būtu jāierobežo auga izplatība, bet nav pieejama tehnika, nav spēka, naudas u.tml.
- ☐ normatīvie akti neparedz obligātu auga izskaušanu, tāpēc to neesmu darījis
- ☐ necenšos izskaust, jo blakus teritorijās īpašnieki to neveic
- ☐ īpašums ir ar aprobežojumiem (ĪADT u.c.), kurā izskaušanas pasākumu veikšana ir apgrūtināta
- ☐ cits _____

3.8. Atzīmējiet, kuras no minētajām invazīvo augu izskaušanas metodēm esat izmantojis, kā vērtējiet to efektivitāti *(lūdzu atzīmēt ar x izmantotās metodes kolonnā "esmu izmantojis" un norādiet to efektivitāti blakus kolonnās)?*

invazīvo augu izskaušanas metodes un to efektivitāte:	esmu izmantojis (<i>atzīmēt ar x</i>)	izmantotās metodes efektivitāte (<i>atzīmēt ar x</i>)			
		ļoti iedarbīga	daļēji iedarbīga	vāja, nav ieteicama	nezinu, nav viedokļa
plaušana, zāģēšana vai ciršana					
noganīšana					
noklāšana ar gaismas necaurlaidīgu plēvi vai mulču					
ziedkopu nogriešana					
izrakšana					
uzaršana vai cita veida mehāniska augsnes apstrāde					
graudzāļu vai citus augu piesēšana					
dedzināšana					
ķīmisko līdzekļu lietošana					
cita_____					

3.9. Kāda ir Jūsu pieredze – vai ir novērota atšķirīga iedarbība izmantotajās metodēs dažādām invazīvo augu sugām?

3.10. Vai Jūsu veikto darbību rezultātā invazīvo augu aizņemtā platība ir mainījusies? (var atzīmēt vairākus variantus)

- ☐ audze ir pilnībā iznīcināta
- ☐ audze bija pilnībā iznīcināta, taču ieviešas atkal no blakus teritorijām
- ☐ samazinājusies
- ☐ palikusi nemainīga
- ☐ pieaugusi
- ☐ izplatījušās vēl citas invazīvās augu sugas, kas sākotnēji nebija
- ☐ nezinu
- ☐ cits_____

IV Motivācija

4.1. Kādi ir iemesli, kas Jūs kavē veikt invazīvo augu izskaušanu (*lūdzu atzīmējiet ar x*)?

Iespējamie iemesli, kas kavē invazīvo augu izskaušanu īpašumā:	pilnībā nepiekrītu	drīzāk nepiekrītu	drīzāk piekrītu	pilnībā piekrītu	nezinu
nav nozīmīgu šķēršļu					
informācijas trūkums					
finansējuma trūkums					
piemērotas tehnikas trūkums					
laika trūkums					
speciālo atļauju saņemšanas kārtība ķīmiskiem līdzekļiem					
nav kur likt nopļautos/izraktos augus					
nesekmīga iepriekšējā pieredze					
bezdarbība blakus īpašumā					

neplānoju tos ierobežot					
slinkums					
cits _____					

4.2. Kas motivētu Jūs veikt invazīvo augu izskaušanas pasākumus Jūsu īpašumā (*lūdzu atzīmējiet ar x*)?

Iespējamā motivācija, kas veicinātu invazīvo augu izskaušanu īpašumā:	pilnībā nepiekrītu	drīzāk nepiekrītu	drīzāk piekrītu	pilnībā piekrītu	nezinu
papildus motivācija nav nepieciešama					
kvalitatīvi informatīvie materiāli					
speciālistu konsultācijas					
labās prakses piemēri no citiem zemes īpašniekiem					
apmācību semināri					
līdzfinansējums izskaušanas pasākumu veikšanai					
nekustamā īpašuma nodokļu atlaides izskaušanas pasākumu veikšanas laikā					
nekustamā īpašuma nodokļa paaugstināšana izskaušanas pasākumu neveikšanas gadījumā					
sodi par izskaušanas pasākumu neveikšanu					
cits _____					

4.3. Rīcība, lai novērstu invazīvo augu ienākšanu no blakus īpašuma:

Veiktā rīcība invazīvo augu ienākšanu no blakus īpašuma (<i>lūdzu, atbildiet ar x gan par līdz šim veikto, gan plānoto</i>)	esmu darījis līdz šim		plānoju nākotnē		
	jā	nē	jā	nē	nezinu
konsultējis vai mēģinājis pārliecināt kaimiņu					
iesaistījis izskaušanas pasākumu veikšanā ārpus sava īpašuma					
ziņojis atbildīgajām institūcijām					
nedarīju neko, jo tā ir kaimiņa atbildība					
nedarīju neko, jo blakus īpašumos nav invazīvo augu					
cits:					

Komentāri: _____

4.4. Kas, Jūsaprāt, motivētu zemes īpašniekus izskaust invazīvās sugas? Vai, Jūsaprāt, zemes īpašnieku informētība par invazīvajām sugām ir pietiekama? _____

4.5. Kā Jūs vērtējat valsts un pašvaldības pārstāvju līdzšinējo iesaisti sabiedrības informēšanā par invazīvajām sugām un to izplatības ierobežošanu? _____

4.6. Kas, Jūsaprāt, būtu jādara iesaistītajām pusēm, lai veicinātu invazīvo sugu izplatības ierobežošanu? _____

4.7. Kam jāuzņemas galvenā atbildība par invazīvo augu sugu izplatības ierobežošanu? _____

4.8. Citi komentāri par invazīvo augu problemātiku kopumā: _____

V Respondenta profils

5.1. Dzimums:

☐ vīrietis ☐ sievietē ☐ nevēlos norādīt

5.2. Vecums (gadi):

☐ 16–25 ☐ 26–35 ☐ 36–45 ☐ 46–55 ☐ 56–65 ☐ 66–75 ☐ >75

5.3. Izglītība:

☐ pamata ☐ vidējā ☐ vidējā profesionālā ☐ nepabeigta augstākā ☐ augstākā

5.4. Nodarbošanās | statuss:

☐ studēju vai mācos ☐ strādāju algotu darbu ☐ strādāju savā uzņēmumā
☐ esmu pašnodarbinātais ☐ saņemu bezdarbnieka pabalstu ☐ pensionārs ☐ cits _____

5.5. Dzīvesvieta (pasta indekss): _____

5.6. Jūsu vidējais ienākumu līmenis (EUR mēnesī personai, kas paliek jūsu rīcībā pēc nodokļu nomaksas):

☐ <500 ☐ 501–670 ☐ 671–870 ☐ 871–1100 ☐ 1101–2000 ☐ >2000 ☐ nevēlos norādīt

5.7. Kāda ir Jums piederošā vai apsaimniekotā zemes īpašuma saistība ar Jūsu ienākumiem (*nav obligāti aizpildāms*):

☐ nodrošina galveno ienākumu gūšanu
☐ nodrošina papildus neregulāru ienākumu gūšanu
☐ negūstu ienākumus, bet gūstu citus būtiskus labumus iztikai (kurināmais, koksnes resursi pašpatēriņam, pārtikas audzēšana utt.)
☐ negūstu ne ienākumus, ne citus būtiskus labumus iztikai
☐ cits _____

Noslēgums

- Ja esat ieinteresēts plašāk dalīties pieredzē par efektīvākajām invazīvo sugu izskaušanas metodēm, piedalīties jaunu izstrādē un demonstrēšanā Jums piederošajā vai apsaimniekotajā īpašumā, lūdzu, norādiet e-pasta adresi saziņai: _____
- LIFE integrētā projekta “Natura2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija” jeb projekta *LatViaNature* ietvaros tiks ieviesta Mazo grantu programma. Tās ietvaros zemes īpašnieki, apsaimniekotāji un citas ieinteresētās personas varēs pieteikt savas idejas atbalsta saņemšanai jaunu metožu testēšanai un iniciatīvām invazīvo sugu izskaušanai. Mazo grantu programmas konkursa nolikums tiks publicēts: <https://latvianature.daba.gov.lv>. Ja vēlaties saņemt informāciju par to arī personiski, lūdzu, norādiet e-pasta adresi saziņai: _____
- Anketa ir izstrādāta projekta *LatViaNature* ietvaros. Zemes īpašnieku un apsaimniekotāju zināšanu, viedokļa un pieredzes noskaidrošana ir būtiska invazīvo sugu pārvaldības sistēmas pilnveidošanai un rīcību plānošanai. Vairāk par projektu *LatViaNature*: <https://latvianature.daba.gov.lv>.

Uzzināt vairāk par invazīvajām sugām un to izplatību, kā arī ziņot par sev zināmajām atradnēm, iespējams vietnē Invazīvo sugu pārvaldnieks, kas pieejams <https://bit.ly/invazivs>.

Paldies par Jūsu līdzdalību!